

UNIVERSUL ȘCOLII

- *Editorial*
- *Evenimente din viața școlii*
- *Opinii*
- *Didactica*
- *Proiecte educaționale*
- *Edi*
- *Noutăți editoriale*
- *Diverse*
- *Informații utile*

EDITURA UNIVERSUL ȘCOLII
 a CASEI CORPULUI DIDACTIC ALBA
 Alba Iulia, Str. G. Bethlen nr. 7, Cod 510009
 Tel. 0258/826147, Fax. 0258/833101
 Web: www.ccdab.ro,
 E-mail: ccdab@yahoo.com

Director:**Prof. Deák – Székely Szilárd Levente****Redactor șef:** prof. Oros Ligia Elena**Redactori:** prof. Comaniciu Cristina, prof. Jude Laurențiu, prof. Nandrea Maria, ing. ec. Onișoru Viorica**Colaboratori:** insp. gen. prof. Dărămuș Eugenia Marcela

lector univ. dr. Scheau Ioan

Tehnoredactare: aj. analist programator Popa Ioan**Corectura:** Prof. Nandrea Maria

© Autorii, conform legislației în vigoare, răspund în fața legii, în ceea ce privește plagiatul sau orice altă formă de atingere a dreptului de autor.

SUMAR

Simpozion „Educație pentru dezvoltare durabilă a României în context european” - Prof. Jude Laurențiu	2
Am ajuns la sfârșitul fizicii? – Prof. Negucioiu Constantin	3
Cultivarea creativității în școală – Înv. Gligor Dana	7
Rolul didacticii în psihopedagogia educației timpurii și a școlarității mici - Prof. înv. primar Comșa Călina	8
Realizarea educației nonformale prin proiecte educaționale - Prof. înv. primar Bălău Mirela, prof. dr. Tocaciu Diana	10
Matematica și creativitatea la ciclul primar – Prof. înv. primar Iancău Alina Teodora	11
Copilul preșcolar și jocul didactic - Prof. înv. preșcolar Păcurar Elena	14
Împreună pentru copii – Prof. Cîmpean Lucia	19
Debutul reușit al fiecărei zile de școală – întâlnirea de dimineață – Înv. Marc Aurica	26
Despre creativitate cu accent pe specificul creativității la preșcolari - Prof. înv. preșcolar Huștiuc Nicoletta	27
Profesorul de religie, îndrumător pe cale - Prof. Sgubea Luminița	29
Energetica organismului și obezitatea - Prof. Poptelecan Călin	32
Portofoliul - metodă de evaluare transdisciplinară - Prof. înv. primar Lazăr Manuela Georgeta	34
Mijlocul prin care se realizează educația în grădiniță - Prof. înv. preșcolar Rotaru Alina Cristina	36

SIMPOZIONUL „EDUCAȚIE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI - ÎN CONTEXT EUROPEAN”, ediția a VII-a, 27 noiembrie 2015

Profesor metodist Jude Laurențiu, Casa Corpului Didactic Alba

Moto: <<Misiunea educației nu este generarea de „angajați”, ci de indivizi care susțin o societate>>

Daniela Sburlea

Simpozionul „Educație pentru dezvoltare durabilă a României - în context european” este parte a activităților de formare continuă a personalului didactic și a cuprins în cadrul activității de formare un număr de 67 cadre didactice și 50 de lucrări.

Preocupările cadrelor didactice, prin sfera de cuprindere a simpozionului, au fost orientate în concordanță cu idealul educațional al școlii românești de a asigura “dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și creatoare” și misiunea fundamentală a educației de a ajuta pe fiecare individ să fie util lui și apoi economiei ca să nu fie, în final, o povară pentru societate.

Simpozionul prin tematica sa și-a propus:

- facilitarea dezvoltării rețelelor, a legăturilor, a schimburilor și a interacțiunii dintre diferiți factori interesați din domeniul educației pentru dezvoltare durabilă a României;
- să valorifice și să promoveze potențialul creativ și inovator al cadrelor didactice și al elevilor prin exemplele de bună practică utile dezvoltării durabile a României.

Simpozionul a avut următoarea tematică:

1. Mediul în viața omului. Abordări cetățenești europene și românești.
2. Educației pentru dezvoltare durabilă a României și profesia didactică.
3. Cunoașterea elevilor, etapă premergătoare necesară în procesul de educație pentru dezvoltare durabilă. Identificarea capacităților și a posibilităților profesionale ale elevilor de a contribui la dezvoltare durabilă a locurilor natale.
4. Performanțe educaționale din punctul de vedere al Educației pentru dezvoltare durabilă a României. Calitate – performanță – utilitate – valoare în UE; Calitate – performanță – utilitate – valoare în România.
5. Strategia personală și profesională a cadrului didactic în contextul activității didactice de specialitate în funcție de criteriile de calitate și performanțe educaționale ce reies din Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă. Strategii didactice utile și eficiente în sprijinul Educației pentru dezvoltare durabilă a României.
6. Educației pentru dezvoltare durabilă a societății românești și gestionarea timpului școlar.
7. Educația pentru dezvoltare durabilă a locurilor natale ca motivație a învățării.
8. Strategii didactice de evaluare în sprijinul EDDR. Elemente de deontologie a evaluării educaționale în context european și românesc. Evaluarea elevilor în contextul dezvoltării durabile a societății românești.
9. Integrarea Educației pentru dezvoltare durabilă în contextul local. Cunoașterea comunității autohtone și a aspirațiilor pentru dezvoltare durabilă. Cunoașterea nevoilor comunității românești. Activități curriculare și extracurriculare în contextul local utile dezvoltării durabile a societății românești.
10. Tehnici informaționale și de comunicare în EDDR. Calculatorul – mijloc și nu scop în învățământ.
11. Transformarea educației în resursă de bază a modernizării și dezvoltării durabile a României.

Lucrările prezentate la simpozion sunt prezentate în publicația [EDUCAȚIE PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI 2015](http://www.ccdab.ro/Editura/simpozioane%20online.html), Editura „Universul Școlii”, publicat pe pe site-ul: <http://www.ccdab.ro/Editura/simpozioane%20online.html>

AM AJUNS LA SFÂRȘITUL FIZICII?

Prof. Negucioiu Constantin, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia

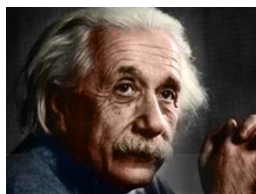

Figura 1 - Albert Einstein

Acum o sută de ani, în fața Academiei prusace de științe, la Berlin, un tânăr de 36 de ani, pe nume Albert Einstein, prezenta o teorie total nouă asupra spațiului, timpului și gravitației. Aceasta se numea teoria generală a relativității.

În decembrie 2015, după o sută de ani, un tânăr fizician specialist în particule elementare, Harry Cliff, prezenta la Geneva, în cadrul unei videoconferințe, rezultatele experimentelor de la CERN vorbind despre câmpul Higgs, despre energia întunecată, despre univers și multivers, despre supersimetrie și extradimensiuni.

Figura 2 - Harry Cliff

Teoria generală a relativității este incontestabil o capodoperă, o teorie care relevă mecanismul Universului la scara macrocosmosului, concentrând în splendide ecuații matematice totul, de la căderea mărului din pom, la începuturile timpului și spațiului.

Anul 1915 a fost deosebit de interesant pentru fizicieni. Două idei științifice noi au ținut capul de afiș al vremii. Una a fost teoria relativității a lui Einstein iar cealaltă, fără îndoială mai revoluționară, a fost mecanica cuantică – un spirit nou, straniu, de-a dreptul incredibil, care a reușit să introducă un nou mod de abordare și înțelegere a microcosmosului, a lumii atomilor și particulelor.

De-a lungul anilor, în ultimul secol, aceste două idei au modificat complet modul în care noi înțelegem Universul. Datorită relativității și mecanicii cuantice am învățat cum este construit Universul cum a început și cum continuă el să evolueze.

După o sută de ani ne aflăm din nou astăzi într-un punct de cotitură în fizică dar, de data aceasta, ceea ce este în joc este cu totul diferit.

Următorii ani vor confirma dacă putem merge mai departe cu înțelegerea naturii sau poate, pentru prima dată în istoria științei, am fi confrunțați cu întrebări la care nu putem să răspundem, nu pentru că nu am fi suficient de inteligenți sau pentru că nu am dispune de tehnologia necesară ci pentru că legile fizicii, chiar ele, interzic acest lucru.

Problema esențială este că Universul se dovedește din ce în ce mai interesant și surprinzător atunci când studiem proprietățile sale, deși teoria relativității și mecanica cuantică par să sugereze faptul că Universul ar trebui să fie un spațiu foarte plictisitor! El ar trebui să fie întunecat, letal și lipsit de viață.

Dar, când ne uităm în jurul nostru, noi vedem că trăim într-un Univers plin de lucruri interesante, plin de stele, de planete, de arbori cu veverițe!

Se pune întrebarea: de ce toate aceste lucruri interesante există; de ce există **ceva** în loc să nu existe **nimic**!?

Această contradicție este problema cea mai delicată a fizicii fundamentale și în următorii ani vom ști dacă vom fi vreodată în stare să o rezolvăm.

Miezul problemei constă în existența a două numere, două numere extrem de periculoase pentru existența Universului. Ele măsoară proprietăți ale Universului pe care noi le putem determina cu tehnologia actuală și spunem că ele sunt deosebit de periculoase pentru faptul că, dacă valoarea lor ar fi numai cu puțin diferită față de cea determinată experimental, atunci Universul, așa cum îl știm, nu ar mai exista.

Primul dintre aceste numere este asociat cu descoperirea care a fost făcută în Geneva, la CERN (*Organizația Europeană pentru Cercetări Nucleare*), cu ajutorul celui mai mare dispozitiv construit vreodată de umanitate, marele accelerator de hadroni LHC (*Large Hadron Collider*).

Dispozitivul accelerează particulele subatomice într-un inel cu lungimea de 27 km, la viteze din ce în ce mai apropiate de viteza luminii. Rezultatul interacțiunilor particulelor accelerate este studiat cu un detector de particule gigant.

În 4 iulie 2012, cercetătorii de la CERN au anunțat lumea întreagă că au detectat o nouă particulă fundamentală, creată în violentele ciocniri din acceleratorul LHC, particula numită **bosonul Higgs**. Descoperirea experimentală a bosonului Higgs este un eveniment cu totul deosebit deoarece acest boson este dovada existenței unui câmp de energie cosmică.

În data de 8 octombrie 2013, fizicienii **François Englert** și **Peter Higgs**, câștigători ai Premiului Nobel pentru fizică, erau felicitați la CERN, pentru descoperirea teoretică a bosonului Higgs.

Poate ne vine greu să ne imaginăm un câmp de energie dar, cu siguranță, fizicienii de la CERN au făcut cunoștință experimental cu un astfel de câmp.

Dacă apropiem un magnet de un corp metalic vom simți o forță de atracție, deci simțim un efect al câmpului. Câmpul Higgs seamănă puțin cu câmpul magnetic dar, spre deosebire de acesta, el are aceeași intensitate peste tot în spațiu. Chiar în acest moment el există în jurul nostru; noi nu îl putem vedea, nici atinge dar, dacă acest câmp n-ar fi aici, noi nu am exista.

Câmpul Higgs **dă masă** particulelor elementare din care noi suntem constituiți. Dacă el nu ar fi aici, particulele nu ar avea masă și nici-un atom nu s-ar putea forma, nu ar exista niciunul dintre noi!

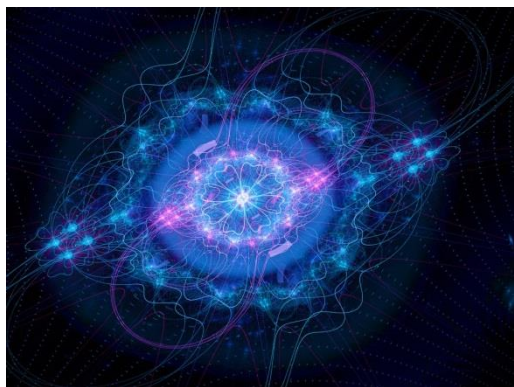

Figura2 - Câmpul Higgs

exista.

Determinările experimentale arată că, în realitate, intensitatea câmpului Higgs este corespunzătoare situației în care întrerupătorul ar fi blocat foarte aproape de poziția **<Off>**, intensitatea câmpului nu este zero ci are o valoare de 10.000 de miliarde de ori mai mică decât cea pe care ar trebui s-o aibă în poziția **<On>**. Tocmai această **valoare particulară** a intensității câmpului Higgs este crucială. Dacă valoarea ar fi numai puțin diferită, atunci nu ar exista nicio structură fizică în Univers. Acesta ar fi **primul dintre cele două numere periculoase** în Univers – valoarea intensității câmpului de bosoni Higgs.

Teoreticienii încearcă să înțeleagă de ce acest număr are o valoare atât de singular stabilită și au venit cu un număr considerabil de explicații posibile. Ele au nume foarte pitorești, de exemplu „supersimetrie”, „extradimensiuni” sau „dimensiuni suplimentare”.

Fără a intra în detalii, problema este că, dacă unele dintre aceste explicații ar putea justifica valoarea, cel puțin bizară, a câmpului Higgs, atunci în experimentul din acceleratorul LHC de la CERN ar trebui să apară și alte particule, simultan cu bosonul Higgs. Până în momentul de față, acestea nu au putut fi detectate!

Cel de-al doilea număr periculos apare în discuție dacă se merge la celălalt capăt al scalei, adică trecând de la abordarea **micro** a fenomenelor la abordarea **macro**, la înțelegerea Universului pe distanțe mari. Una dintre cele mai importante consecințe ale teoriei relativității a lui Einstein a

Figura1 - Francois Englert și Peter Higgs

fost descoperirea că Universul a început ca o expansiune rapidă a spațiului și timpului acum 13,8 miliarde de ani, moment în care s-a produs **Big Bang**. În concordanță cu ultimele versiuni ale teoriei Big Bang, Universul se află într-o expansiune care este **frânată** de efecte gravitaționale. Totuși, în anul 1998, astronomii au făcut o descoperire uluitoare, aceea că expansiunea Universului este realmente **accelerată** și nicidecum frânată.

Universul devine din ce în ce mai mare, într-un ritm din ce în ce mai rapid, din cauza unei misterioase forțe repulsive, numită **energie întunecată**. Din acest moment, ori de câte ori auziți cuvântul „întunecat” în fizică să fiți circumspecți, este un indiciu că fizicienii nu știu exact despre ce vorbesc!

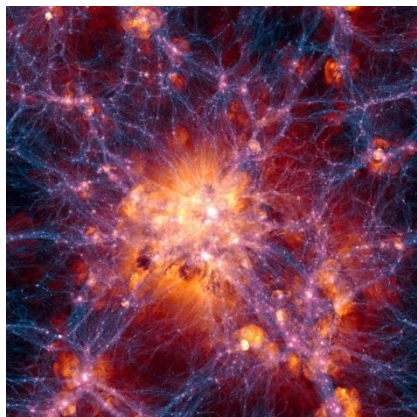

Figura 3 - Energia întunecată

Nu știm ce este **energia întunecată** dar, cea mai bună idee ar fi aceea că este energia spațiului gol însuși, energia vidului.

Dacă se folosește teoria din mecanica cuantică pentru a calcula cât de puternică este **energia întunecată** se obține un rezultat absolut uimitor.

Conform calculului teoretic, **energia întunecată** ar trebui să fie de 10^{120} (adică 10 la puterea 120) ori mai mare decât valoarea obținută prin determinările astronomice. Este un număr care se scrie cu 120 de zerouri! Acest număr este de o mie de miliarde de miliarde de miliarde de ori mai mare decât numărul atomilor din tot Universul.

Este o predicție destul de rea și a fost numită cea mai urâtă predicție din fizică și, din păcate, este mai mult decât o curiozitate teoretică.

Dacă **energia întunecată** ar fi peste tot atât de puternică, atunci Universul ar fi fost pulverizat, stelele și galaxiile nu s-ar fi format iar noi nu am exista aici. Acesta este deci **cel de-al doilea număr periculos**, puterea **energiei întunecate** și valoarea reală a acestui număr necesită un nivel de reglaj fin chiar mai fantastic decât am văzut în cazul câmpul Higgs. Dar, spre deosebire de câmpul Higgs, valoarea particulară, bine stabilită a acestui număr, nu are până acum nicio explicație.

Speranța ar fi ca, o unificare a teoriei generale a relativității a lui Einstein, care este o teorie a Universului la scară **macro**, cu mecanica cuantică – teoria universului la scară **micro**, să conducă la o explicație a acestor fenomene contradictorii. Einstein însuși a dedicat o bună parte a ultimilor ani din viață unor cercetări **fără succes** pentru elaborarea unei teorii unificate a fizicii. Una dintre cele mai promițătoare variante de teorie unificată a fizicii ar fi aceea a **corzilor vibrante**; ideea este că, dacă ați putea face „zoom” pe particulele fundamentale care compun lumea noastră, ați observa că acestea nu sunt, în realitate, deloc particule ci minuscule corzi vibrante de energie, cu frecvențe de vibrație diferite, în funcție de particula pe care o reprezintă, asemănător notelor muzicale pe o coardă de chitară. Deși este o manieră foarte elegantă, aproape poetică, de a explica lumea, aceasta are totuși o mare, foarte mare problemă. Se pare că teoria corzilor nu este deloc o teorie ci o întreagă colecție de teorii, se estimează că există între 10 și 500 versiuni diferite ale teoriei corzilor vibrante, fiecare descrie un Univers diferit, cu legi diferite ale fizicii. O adevărată simfonie cosmică!

Ce se întâmplă dacă toate aceste între 10 și 500 Universuri, descrise de teoria corzilor vibrante, există realmente undeva într-un gigant **Multivers**?

Atunci, imediat am putea înțelege valorile bizare, atât de fin setate, ale celor două numere periculoase!

În cea mai mare parte dintr-un Multivers, **energia întunecată** are o valoare atât de mare încât universul se dezmembrează iar **câmpul Higgs** este atât de slab, încât nu poate asigura formarea a ceva.

Noi avem șansa să trăim într-un loc din Multivers în care cele două numere periculoase au o valoare privilegiată, sunt exact cât trebuie!

Universul în care noi trăim este ca o buclă de aur a Multiversului!

În majoritatea Multiversului, nu există **nimic** iar noi trăim într-un spațiu rarism în care legile fizicii permit să fie **ceva**. Din păcate, noi nu putem verifica experimental existența Multiversului, nu putem accesa alte universuri și nici nu avem vreo posibilitate de a verifica dacă ele sunt sau nu sunt acolo.

Ne aflăm deci într-o poziție foarte neplăcută. Aceasta nu înseamnă că nu există Multiversul. Există alte planete, alte stele, alte galaxii, atunci de ce n-ar exista și alte universuri? Problema este că nu vom putea să fim niciodată siguri de acest lucru. Cu toate acestea, cercetările experimentale vor continua, deși ștacheta nu mai poate fi ridicată.

Figura 4 - Ilustrarea Multiversului

În vara anului 2016, acceleratorul LHC de la CERN va începe a doua fază a experimentului, la o energie dublă față de experimentul inițial, în care a fost descoperit bosonul Higgs. Speranța fizicienilor este determinarea existenței acelor particule care să confirme noile teorii, descoperirea unor mici **găuri negre** sau poate ceva cu totul neprevăzut, ca urmare a extrem de violentelor ciocniri în marele accelerator de hadroni.

Dacă va fi așa, noi vom putea continua marea călătorie științifică, începută cu o sută de ani în urmă de Albert Einstein, spre o înțelegere din ce în ce mai profundă a legilor naturii.

Figura 5 Acceleratorul LHC CERN - vedere aeriană

Dar, dacă în următorii doi-trei ani, moment în care acceleratorul LHC va fi din nou oprit, nu vom descoperi nimic altceva decât bosoni Higgs, atunci am putea spune că intrăm într-o nouă eră în fizică: o epocă în care caracteristicile bizare ale Universului **nu pot fi explicate**, o epocă în care avem indicii că trăim într-un Multivers ale cărui legi **nu le putem înțelege niciodată**, o epocă în care nu vom fi capabili să răspundem la întrebarea: **De ce aici există ceva în loc să fie nimic!?**

Fondat în anul 1954, laboratorul CERN este situat de-o parte și de alta a frontierei franco-elvețiene, lângă Geneva. Acum are 21 de state membre: Anglia, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Elveția, Germania, Finlanda, Franța, Grecia, Israel, Italia, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Slovacia, Spania, Suedia și Ungaria. România are statut de candidat la aderare. Pakistanul și Turcia au statut de stat membru asociat iar Serbia este un stat membru asociat în faza prealabilă.

Jumătate dintre fizicienii lumii sunt angajați la CERN - aproximativ 2500 de persoane. Aceștia lucrează în laboratoarele științifice și tehnice, la construcția acceleratoarelor de particule cât și pentru a asigura buna lor funcționare. De asemenea, aceștia contribuie la pregătirea și realizarea de experimente științifice complexe, precum și la analiza și interpretarea rezultatelor.

Oameni de știință din lumea întreagă, aproximativ 12 000 vizitatori, dintre care jumătate sunt fizicieni, specialiști în studiul particulelor elementare, vin la CERN pentru **cercetare**. Sunt prezente 600 institute și universități, 70 de țări și 120 naționalități.

La experimentele de la Geneva lucrează și aproximativ 100 de persoane deținătoare de **pașaport românesc**. Unii români au fost trimiși aici de universități străine, în timp ce alții au venit datorită unor programe făcute de instituții de la noi din țară, precum Universitatea din București, Universitatea Politehnica București sau Universitatea de Vest din Timișoara, Institutului Național de Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” și Institutul de Științe Spatiale.

Dincolo de misterele fizice pe care își propun să le rezolve, experimentele determină umanitatea să avanseze cu 10 ani în tehnologie. Nu întâmplător se spune că acceleratorul de particule LHC din cadrul CERN este un **accelerator al științei**.

Nu sunt convins că am ajuns la sfârșitul fizicii dar sunt convins că fizica va avea pălărie nouă!

Bibliografie

Jessica Orwig – „The 2 most dangerous numbers in the universe are threatening the end of physics” - <http://www.businessinsider.com/the-end-of-physics-as-we-know-it-2016-1>;

Harry Cliff – „Have we reached the end of physics?” – TEDGlobal, Geneva, dec. 2015 - https://www.ted.com/talks/harry_cliff_have_we_reached_the_end_of_physics/transcript?language=en;

Albert Einstein, - Comment je voi le monde, Flammarion-1934, Paris, Bibliotheque de philosophiescientifique;

Andrada Fiscutean / CERN.ch - <http://stirileprotv.ro/stiri/stirileprotv-special/exclusiv-100-de-romani-lucraza-la-experimentul-care-ar-putea-dezlega-misterele-universului-traim-vremuri-incredibile.html>;

CERN – Accelerating science - The history of CERN – 2015 - <http://home.cern/about>.

CULTIVAREA CREATIVITĂȚII ÎN ȘCOALĂ

Înv. Gligor Dana - Școala Gimnazială Câmpeni

Creativitatea ca structură de personalitate se definește ca ansamblul de aptitudini și însușiri de personalitate care condiționează în mod semnificativ obținerea de rezultate noi și originale în activitate.

Creativitatea este manifestarea fundamentală a omului care își împlinește ființa în lume. Primul lucru care se poate observa într-un act creator este faptul că el este o întâlnire, voința și implicarea în activitatea creatoare, fiind definitorii pentru aceasta.

Fiecare copil evoluează treptat spre o structură specific individuală a potențialului său creator, care îi delimitează în bună parte personalitatea.

Creativitatea elevilor rezidă în ingeniozitatea și inventivitatea îmbinate cu capacitatea de a pune întrebări mereu noi, de a căuta și afla răspunsuri, soluții, de a gândi flexibil și divergent, de a avea atenție sporită și interes, încredere, energie, sensibilitate, capacități intelectuale dezvoltate, sinceritatea expresiei etc. Toate aceste însușiri și altele, descoperă la elevi disponibilități creatoare care se cer a fi fructificate.

Creativitatea asigură succesul profesional, facilitarea educației în virtutea faptului că învățarea creatoare este mai economicoasă, mai interesantă, mai eficientă.

În depistarea și formarea aptitudinilor creatoare, în educarea personalității active și inventive, școala are un rol decisiv. Atât aici, cât și în familie și societate, „instrumentul indispensabil” prin care se realizează atât comunicarea cât și acumularea de cunoștințe este *limbajul* ca suport al gândirii și, totodată, mijloc de exprimare a conștiinței noastre (prin vorbire și scriere). Fără ajutorul cuvintelor nu ar fi posibile limbajul interior și limbajul exterior, gândim cu ajutorul cuvintelor. Din aceste adevăruri reiese rolul hotărâtor pe care exercițiile de dezvoltare a limbajului îl au.

Unul dintre aceste mijloace de educație formal-funcționale sau „exerciții funcționale”, sunt compozițiile sau texte (compuneri) ale elevilor. Acestea se constituie ca mijloace care asigură însușirea conștientă și personal - creatoare a cunoștințelor din aria tuturor obiectelor de învățământ. Importanța exercițiilor de compoziție în școală reiese și din faptul că sunt instrumente prin care spiritul se cultivă și se rafinează. De asemenea, ele contribuie la formarea deprinderilor de a

argumenta și apăra o opinie, nu crez, de a discuta, la crearea abilității de a contura atitudini, idei, sentimente. Cel mai bun exercițiu de cristalizare a gândurilor, reflecțiilor, impresiilor este așternerea lor pe hârtie sau exprimarea în limbaj.

Prin compunerile liber-creatoare se cultivă în același timp sensibilitatea, imaginația, spiritul de observație, gândirea, cunoașterea etc. Stimularea și educarea creativității este deopotrivă necesară tuturor copiilor, indiferent de caracterul și nivelul de dezvoltare al aptitudinilor. Un anumit nivel de creativitate e prezent în orice copil.

Eficiența sistemului formativ presupune luarea în considerare a particularităților individuale, ceea ce înseamnă diferențierea metodelor de la caz la caz, accelerarea sau încetinirea ritmului de muncă și învățare, adaptarea procedeelor la interesele individuale. Prin acestea se sporește motivația și participarea elevilor.

Educația este un act de creație, iar educatorul – un creator. Tot ce-i aparține: gândire afecțione, interese, modalități de conduită, toate mijloacele de care utilizează și întreaga lui atitudine față de copii, școală și educație trebuie să poarte amprentă creatoare.

Profesorul este cel care influențează decisiv educația elevilor și pentru aceasta trebuie să aibă o personalitate deosebită. El este cel care imprimă un sens și o finalitate educativă tuturor premiselor și condițiilor obiective și subiective, implicate în procesul de învățământ. Cel mai mare impact asupra învățământului îl are relația profesor-elev.

Maniera în care profesorul interacționează cu elevii, îi încurajează și îi sprijină în cele bune, favorizează formarea unei atitudini creative și determină reușita școlară. Rolul profesorului este de a facilita manifestarea motivației de dezvoltare a elevului prin implicarea lui în sarcini captivante. Mobilizarea forțelor interioare, motivaționale ale elevilor, aprecierea eforturilor și a rezultatelor, a încurajării în realizarea acțiunilor propuse, aduc bucurii și propulsează ființa umană spre mai departe.

Toate formele de activitate, toate procedeele de educare trebuie să convergă spre stimularea dorinței de cunoaștere, devenire, formare, desăvârșire. Fiecare dintre modalitățile de transmitere a informației, fiecare tip și formă de activitate sau de organizare au indiscutabil valoare formativă, dar numai în măsura în care sunt utilizate adecvat situației și scopurilor și într-o îmbinare firească cu restul metodelor, mijloacelor, materialelor instructiv-educative, într-un sistem unitar încheiat.

BIBLIOGRAFIE:

ROCO, MIHAELA, *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași, 2001

ROLUL DIDACTICII ÎN PSIHOPEDAGOGIA EDUCAȚIEI TIMPURII ȘI A ȘCOLARITĂȚII MICI

Prof. înv. primar Comșa Călina, Școala Gimnazială „Ion Bianu” Valea Lungă

Educația este procesul prin care se realizează formarea și dezvoltarea personalității umane.

Educația formală are un caracter organizat, sistematizat, instituționalizat. Ea se adresează vârstei de formare și asigură asimilarea sistematică a cunoștințelor, exersarea intensivă a comportamentelor sociale și dezvoltarea capacităților individuale. Orice problemă care apare în dezvoltarea unui copil, cu cât intervenția este mai timpurie, cu atât șansa de remediere este mai mare. De asemenea, cu cât intervenția se produce mai târziu, cu atât mai mari sunt costurile asociate și prognosticul poate fi nefavorabil.

Până în anul 1989, în România numărul elevilor care părăseau școala era în creștere. Preluând modelul altor state, s-a adoptat o modalitate clară de reducere a repetenției și a părăsirii timpurii a școlii. Este intervenția la vârstele mici și foarte mici a educației timpurii.

Educația timpurie, ca primă treaptă de pregătire pentru educația formală, asigură intrarea copilului în sistemul de învățământ obligatoriu, prin formarea capacității de a învăța. Investiția în educația timpurie este cea mai rentabilă investiție în educație. Învățarea timpurie favorizează oportunitățile de învățare de mai târziu. Deprinderile și cunoștințele dobândite devreme favorizează dezvoltarea altora ulterior, iar deficiențele de cunoștințe și deprinderi produc în timp deficiențe mai mari, oportunități de învățare ratate sau slab valorificate.

Educația timpurie cuprinde educația copilului de la naștere până la intrarea lui în grădiniță, în jurul vârstei de 3 ani. Grădinița, ca serviciu de educație formală asigură mediul care garantează siguranța și sănătatea copiilor și care, ținând cont de caracteristicile psihologice ale dezvoltării copilului, implică atât familia cât și comunitatea în procesul de învățare.

Deci, putem spune că: copilul este unic și abordarea lui trebuie să fie holistică; copilul trebuie îngrijit, alimentat, dar în același timp să i se facă și educație; mama, bunica, educatorul este pentru copil un partener de joc care cunoaște și aplică toate regulile; activitățile desfășurate în cadrul procesului educațional sunt adevărate ocazii de învățare situațională.

Relația familie – grădiniță – comunitate este hotărâtoare în educarea copilului.

Sistemul de învățământ românesc a înregistrat progrese remarcabile prin obligativitatea frecventării grupei pregătitoare prin programul „Generalizarea grupei mari pregătitoare în învățământul preșcolar românesc” și, în cadrul acestuia, în conformitate cu modificările și completările la Legea învățământului (stabilirea duratei învățământului obligatoriu de 10 ani și coborârea vârstei de școlarizare de la 7 la 6 ani), este revizuită *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, activități destinate să promoveze și să stimuleze dezvoltarea intelectuală, afectivă, socială și fizică a fiecărui copil în parte și are în vedere atingerea următoarelor finalități ale educației timpurii (de la naștere la 6/7 ani): dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a personalității copilului, în funcție de ritmul propriu și de trebuințele sale, sprijinind formarea autonomă și creativă a acestuia; dezvoltarea capacității de a interacționa cu alți copii, cu adulții și cu mediul pentru a dobândi cunoștințe, deprinderi, atitudini și conduite noi. Încurajarea explorărilor, exercițiilor, încercărilor și experimentărilor, ca experiențe autonome de învățare; descoperirea, de către fiecare copil, a propriei identități, a autonomiei și dezvoltarea unei imagini de sine pozitive; sprijinirea copilului în achiziționarea de cunoștințe, capacități, deprinderi și atitudini necesare acestuia la intrarea în școală și pe tot parcursul vieții.

Curriculumul pentru învățământul preșcolar prezintă o abordare sistemică, în vederea asigurării: continuității în interiorul aceluiași ciclu curricular; interdependenței dintre disciplinele școlare (clasele I-II) și tipurile de activități de învățare din învățământul preșcolar; deschiderii spre module de instruire opționale. Structural, curriculum aduce în atenția cadrelor didactice următoarele componente: finalitățile, conținuturile, timpul de instruire și sugestii privind strategiile de instruire și de evaluare pe cele două niveluri de vârstă (3-5 ani și 5-6/7 ani).

Obiectivele cadru sunt formulate în termeni de generalitate și exprimă competențele care trebuie dezvoltate pe durata învățământului preșcolar pe cele cinci domenii experiențiale.

Obiectivele de referință, precum și exemplele de comportament, ca exprimări explicite rezultatelor învățării (conceptelor, cunoștințelor, abilităților și atitudinilor, dar și ale competențelor vizate) sunt formulate pentru fiecare temă și fiecare domeniu experiențial în parte. În formularea acestora s-a ținut cont de: posibilitățile, interesele și nevoile copilului preșcolar, precum și respectarea ritmului propriu al acestuia; corelarea fiecărei noi experiențe de învățare cu precedentele; încurajarea inițiativei și participarea copilului preșcolar la stabilirea obiectivelor, selecția conținuturilor și a modalităților de evaluare.

Caracteristicile didacticii actuale:

*Accentul pus asupra elevului ca subiect activ al învățării mai mult decât asupra cadrului didactic care împarte cunoștințele;

*Insistențele asupra construirii progresive a cunoștințelor și a deprinderilor, nu numai printr-o activitate proprie, dar și prin interacțiuni sociale atât între elevi, cât și între profesor și elevi;

*Voință de compartimentare a disciplinelor, de a privilegia competențe funcționale și globale, în opoziție cu achiziții noționale și cunoștințe fragmentate;

*Voința de a deschide școala spre viață, de a ancora învățarea școlară în experiențele cotidiene, în „trăirile” elevului;

*Respectul diversității personalităților și a culturilor;

*Valorizarea autonomiei copilului, a ceea ce se cheamă self-gouvernement a grupului-clasă, cel puțin între anumite limite;

Bibliografie:

- *Curriculum pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani, aprobat prin O.M. nr. 5233 din 01.09.2008, MECT.*
- BOCA C., BUCINSCHI M., DULMAN A. *Educația timpurie și specificul copilului - modul general pentru personalul grădiniței*, București, Editura EUCAȚIA 2000+, 2009
- TATU C. (2008) *Note de curs Consilierea familiei*, Facultatea de pedagogie, Brașov

REALIZAREA EDUCAȚIEI NONFORMALE PRIN PROIECTE EDUCAȚIONALE

*Prof. înv. primar Bălău Mirela, Prof. dr. Tocaci Diana,
Școala Gimnazială „Toma Cocișiu” Blaj*

În fiecare an, la 24 Ianuarie sărbătorim unul dintre cele mai mari evenimente ce a avut loc în istoria neamului românesc, mărețul act al Unirii Principatelor Române, prin care s-au pus temeliiile statului român modern, unire ce s-a înfăptuit prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn mai întâi în Moldova, apoi în Muntenia.

Elevii și cadrele didactice ale Școlii Gimnaziale „Toma Cocișiu” din Blaj au marcat această zi deosebită printr-o suită de activități, în cadrul proiectului „**Uniți în cuget și-n simțiri**” coordonat de consilierul educativ, prof. înv. primar Bălău Mirela și de directorul școlii, prof. dr. Dulău Alina-Maria.

Motivația proiectului a fost aceea de a oferi elevilor oportunitatea cunoașterii importanței acestui eveniment, manifestării admirației față de înaintașii neamului și a sentimentelor de dragoste și prețuire a valorilor patriotice. În același timp, copiii au avut prilejul de a retrăi acele timpuri lecturând fragmente sau audiind versuri închinete acestei pagini memorabile din istoria noastră și de a-și manifesta propriile trăiri prin interpretarea unor cântece patriotice, prin dans sau realizarea unor lucrări artistico-plastice.

Scopul proiectului a fost unul generos: cunoașterea însemnătății zilei de 24 Ianuarie și a personalității lui A. I. Cuza; stimularea interesului elevilor pentru descoperirea literaturii cu un conținut istoric; valorificarea talentului artistic al elevilor prin cântec, recitare, dans și pictură.

Obiectivele vizate au decurs firesc din scopul propus:

- să precizeze importanța istorică a zilei de 24 IANUARIE;
- să lectureze texte care oglindesc acest mare eveniment;
- să memoreze poezii dedicate UNIRII;
- să învețe cântecul și dansul popular „HORA UNIRII”;
- să transpună în desen, pictură, colaje acest moment istoric.

Resursele implicate în proiect au fost diverse:

- *umane*: elevi, cadre didactice, părinți, membri ai Asociației ASTRA Blaj, autorități;
- *materiale*: laptop, videoproiector, imprimantă, aparat foto, coli de desen, acuarelă, carton colorat, foarfeci, lipici, polistiren;
- *de timp*: 18– 24 ianuarie.

Activitățile pregătite și desfășurate cu seriozitate au mobilizat un număr însemnat de elevi și profesori, având **impactul** preconizat:

- conștientizarea importanței zilei de 24 Ianuarie;.
- stimularea curiozității de a afla cât mai multe informații despre istoria noastră;
- realizarea unei expoziții cu lucrările elevilor;
- îmbunătățirea comunicării elevi-elevi, elevi-părinți, elevi-cadre didactice și între instituțiile implicate în proiect;
- creșterea interesului pentru activități extrașcolare.

Plini de entuziasm, în săptămâna premergătoare zilei de sărbătoare, sub genericul „Unirea văzută prin ochi de copil”, elevi înzestrați cu talent artistico-plastic au creat desene, picturi, lucrări practice cu tematică adecvată, pe care le-au expus pe coridoarele școlii, învățătoarele și prof. Borcea Ioan fiindu-le mereu alături.

În 23 ianuarie, în sala multifuncțională, s-a desfășurat activitatea „Povestea Unirii” în cadrul căreia, sub îndrumarea prof. Cârnaț Mona-Carmen și prof. Butur Adriana a fost prezentată sceneta „Cântecul lui Roată către Divan”. Apoi, toți cei prezenți au cântat și au dansat cu însoțire „Hora Unirii”.

Manifestarea a continuat la sediul Bibliotecii Municipale din Blaj unde a avut loc activitatea sugestiv intitulată „Unirea Principatelor în istorie și literatură”. Aici, doamna prof. Ana Hinescu, directorul onorific al Bibliotecii Municipale, a prezentat expoziția de carte dedicată Miciei Uniri, apoi, îndrumați de prof. Marinescu Sabina, prof. Tocaci Diana și prof. Marcu Ana, elevi din clasele V-VIII au prezentat comunicări, au lecturat legende istorice despre personalitatea lui Alexandru Ioan Cuza, au recitat poezii și au interpretat cântece purtătoare de iubire de neam și țară.

Desfășurat în parteneriat cu Despărțământul ASTRA „Timotei Cipariu” Blaj, cu Muzeul de Istorie „Augustin Bunea” și cu Biblioteca Municipală „Școala Ardeleană”, proiectul s-a bucurat de sprijinul și participarea doamnei prof. Silvia Pop, președinta Despărțământului ASTRA Blaj.

Astfel, prin implicarea entuziastă și responsabilă a elevilor și a profesorilor, la Școala Gimnazială „Toma Cocișiu” din Blaj Unirea Principatelor Române a fost sărbătorită într-un mod plăcut și util, talentul artistic al elevilor fiind valorificat și promovat din plin.

MATEMATICA ȘI CREATIVITATEA LA CICLUL PRIMAR

Prof. inv. primar Iancău Alina Teodora, Școala Gimnazială „Ovidiu Hulea” Aiud

Secțiunea creatoare este influențată de o categorie de factori intelectuali între care un loc important îl ocupă gândirea, ceea ce face posibilă și necesară analiza corelată dintre creativitate și gândire, atât ca procese și capacități implicate în procesul învățării cât și ca obiective ale procesului instructiv-educativ.

Este necesar de precizat că, deși aparent creativitatea și gândirea logică marchează direcții diferite ale activității complementare, ele se presupun reciproc. Într-adevăr, gândirea logică este, prin definiție analitico-sintetică, întemeiată pe raționamente, pe utilizare a algoritmilor, iar creativitatea nu manifestă o preocupare deosebită pentru rigoare, punând accentul pe intuiție.

Faptul că totuși gândirea logică și creativitatea nu se exclud, ci se presupun reciproc este determinat de însemnătatea factorilor intelectuali în creativitate și a însușirilor creatoare în desfășurarea gândirii logice. O activitate creatoare care nu se întemeiază pe gândire logică, pe operații de analiză, sinteză, comparare, evaluare, pe judecăți întemeiate și raționamente corecte, riscă să producă rezultate eronate, soluții absurde sau produse inutile. Pe de altă parte, gândirea logică lipsită de inventivitate, originalitate, construcție și descoperire, menține elevul într-o sferă restrânsă de acțiune, îi reduce posibilitățile de adaptare la condiții noi sau în continuă schimbare.

Toate aceste aspecte se regăsesc în predarea și învățarea matematicii. Pentru acest obiect de studiu, gândirea este procesul psihic central, operațiile sale fiind suportul însușirii noțiunilor matematice (simbolice), care permite înțelegerea, rezolvarea și chiar crearea de probleme după cum gândirea, la rândul ei, beneficiază de învățarea matematicii în dezvoltarea calităților ei. Este deci

firesc ca în lecțiile de matematică formarea și dezvoltarea celor două componente psihice-creativitatea și gândirea-să fie obiective urmărite simultan și în strânsă interdependență.

Sub raport metodic-pedagogic, dezvoltarea unitară a creativității și gândirii logice, se poate realiza prin îmbinarea optimă a strategiei de tip algoritmic cu cea euristică. Având în vedere că învățarea matematicii nu se poate realiza fără învățarea algoritmilor-ca elemente esențiale ale matematicii-este evident că stimularea gândirii logice a elevilor se impune de la sine. Folosim termenul de gândire logică pentru a o deosebi de gândirea mecanică, bazată preponderent pe memorie, deprinderi automatizate și algoritmi utilizați rigid, fără a fi înțeleși.

Cerința de a stimula spiritul creator în învățarea matematicii decurge atât din obiectivele generale ale învățământului, dar și din importanța proceselor și însușirilor creative în însăși învățarea matematicii. Noțiunile matematice se însușesc mai temeinic, mai ușor și sunt mai utile dacă învățarea lor se sprijină pe creativitatea elevilor. Învățând prin descoperire, prin metode interactive centrate pe elevi, aceasta participă activ la soluționarea problemelor de matematică, la deducerea regulilor și algoritmilor, acestea devenind instrumente de lucru în activitatea de învățare a matematicii. La matematică, mai mult decât la alte discipline de învățământ, manifestarea creativității este limitată și condiționată de capacitatea de înțelegere a elevilor, de însușirea deprinderilor de calcul, a regulilor, a celorlalte cunoștințe matematice. Activitatea creatoare nu poate să substituie învățarea sistematică și riguroasă, dar poate să pună în valoare, să ducă mai departe o asemenea învățare.

Capacitatea creatoare a elevilor la disciplina matematică se manifestă în noutatea soluțiilor, în originalitatea modului de rezolvare, în posibilitatea de a surprinde laturile problematice ale realității în abilitatea de a recombina algoritmi, de a-i utiliza în situații netipice, în crearea de probleme. Gândirea logică continuă să rămână procesul psihic conducător în rezolvarea efectivă a problemelor, în controlul soluțiilor și al erorilor.

Dezvoltarea gândirii ocupă un loc important în procesul complex al creșterii spirituale a elevilor. Gândirea se definește ca un proces psihic, care reflectă însușiri și relații generale și esențiale din lumea obiectivă și care ne permite astfel să cunoaștem mijlocit anumite fapte ale lumii reale.

Gândirea se manifestă în activități intelectuale, care în limbajul curent se numesc: judecare, raționare, înțelegere, explicare, invenție, deducție, inducție, abstractizare, rezolvare de situații problemă. La baza gândirii stau însă senzațiile, percepțiile și reprezentările, care apar în procesul activității practice, ca efect al acțiunii obiectelor și fenomenelor lumii, obiective asupra analizatorilor. Fără ele, gândirea nu ar fi posibilă.

Gândirea se dezvoltă în cadrul situațiilor de viață, ceea ce face să fie practic concretă. Formarea unei gândiri logice, organizate, la copiii mici se realizează în procesul instructiv-educativ.

La intrarea în școală, copiii dispun de o serie de noțiuni empirice, generalizează trăsături neesențiale, aparente și fragmentare ale obiectelor pe care le-au intuit sau cu care au acționat în practica zilnică. Micul școlar are aceeași capacitate ca și adultul de a primi informații, dar posibilitatea de prelucrare a datelor este mult mai puțin dezvoltată, datorită faptului că, spre deosebire de adult, acesta nu beneficiază nici de o experiență anterioară suficientă și nici de un limbaj corespunzător. În schimb, la această vârstă, copilul manifestă curiozitate senzorială, care constituie un sprijin prețios pentru desfășurarea activității instructiv-educative.

Copilul începe să gândească atunci când se află în fața unei sarcini noi. Sarcinile pe care le impunem copilului sau cele pe care el singur și le impune, sub influența diferitelor situații de viață, nu au același caracter. Unele dintre ele conduc numai la valorificarea anumitor cunoștințe, de exemplu, atunci când sarcina copilului este de a-și însuși cunoștințele transmise, de a răspunde la întrebările învățătorului, arătând ce a învățat, în timp ce altele presupun un efort real de gândire, o încordare îndrăznească și creatoare a imaginației, o observație riguroasă, o concentrare mult mai mare a atenției, precum și o memorie trainică atunci când gândirea elevului este preocupată de rezolvarea unei teme, rezolvare care poate să-l conducă la o idee nouă, necunoscută de el până atunci. Este vorba de cunoștințe și probleme noi pentru cel care le rezolvă, dar cunoscute de știință.

În primele clase se formează capacitatea de a opera pe plan mintal, de a reprezenta relații spațiale complexe, de a înțelege relații matematice, de a calcula, de a compune etc.

Școlarul mic este capabil să efectueze operații de gândire numai dacă dispune de sprijin intuitiv. Operațiile concrete au loc numai dacă elevul are obiecte și le manipulează. În lipsa obiectelor elevul nu poate opera, gândirea lui neajungând la stadiul de abstractizare. Dar acesta, adică desprinderea de concret și formarea noțiunilor ca rezultat al abstractizării și generalizării, trebuie să fie o preocupare permanentă a învățătorului. În acest sens, învățătorul trebuie să introducă materiale intuitive cu un anumit grad de generalizare, care contribuie la formarea unor imagini intuitive cu caracter dinamic.

Folosirea metodelor obiectuale și a modelelor simbolice pentru a antrena elevii în extragerea esențialului din particular, în efectuarea unor operații care să ducă la raționamente, este foarte important în procesul de învățământ.

De exemplu, la matematică la însușirea conceptului de număr natural, elevul ajunge progresiv, trecându-se de la formele operatorii mentale, concrete, la cele abstracte. Astfel, se folosesc figuri magnetice pentru construirea de mulțimi și punerea în corespondență a mulțimilor care au același număr de elemente de construire, după anumite criterii, de submulțimi date, de numărare a elementelor unei mulțimi, de transpunere prin simboluri a unei mulțimi.

Înregistrarea în scris a numărului, introducerea simbolului sau a semnului grafic al numărului, reprezintă o etapă superioară a procesului de abstractizare. Copilul dobândește astfel o noțiune care are un grad mai mare de generalizare și devine astfel capabil să cunoască mai profund relațiile dintre obiectele și fenomenele lumii înconjurătoare.

Formarea gândirii abstracte pornește de la intuiție, printr-o strânsă și permanentă legătură între observație și gândire. Astfel, la început copiii leagă numerele de așezarea lor spațială. Dacă înainte de însușirea numerației, copilul nu poate denumi o cantitate de exemplu numărul 5 la domino (:::) în altă poziție, după însușirea numerației, aceasta se poate realiza și în alte poziții.

O gândire evoluată presupune spirit critic dezvoltat. Bazele gândirii critice se pun încă din primele zile ale școlii. Învățând pe copii să pună mereu întrebări, să nu accepte nimic fără demonstrație logică, să caute și să găsească greșelile altora, îi conducem pe calea gândirii corecte, superioare din punct de vedere logic.

Învățătorul poate face foarte mult în direcția formării unor premise pentru dezvoltarea ulterioară a gândirii creatoare. Stimularea unor trăsături ale personalității, ca de exemplu, perseverența, încurajarea căutării de nou, exigența față de elev ca acesta să nu producă textual lecția, ci să se exprime personal în cuvinte proprii, să găsească soluții originale în rezolvarea problemelor de matematică, sunt mijloace care garantează dezvoltarea originalității, creativității elevilor.

Imaginația este capacitatea omenească de a transforma reprezentările care reflectă realitatea existentă și de a crea pe această bază, noi reprezentări. La școlarul mic imaginația reproductivă devine mai bogată, operează cu termeni și în împrejurimi din ce în ce mai variate. Acestea se fac evidente în rezumate, desene după natură, descrieri. Școlarul mic ascultă cu atenție basmele care îi stimulează imaginația, adesea transpunându-se în basm, luând pe seama lui doar întâmplările care îi plac.

Imaginația este o condiție a gândirii și totodată și un rezultat al ei.

Interdependența dintre dezvoltarea gândirii și cea a imaginației se manifestă clar în atitudinea copilului față de basme, unde, pe măsura dezvoltării spiritului său critic, respinge din ce în ce mai mult elementul miraculos. Confruntarea realului cu imaginarul, optarea mereu crescândă pentru real, se constată și în respingerea unor explicații nesatisfăcătoare, nereale pe care uneori învățătorii le dau la întrebările copilului.

Referirile la supranatural, începând din clasa a III-a, nu mai au credit la elevi. Caracterul critic al imaginației nu înlătură la copil înclinația spre fabulație, tendința de a se socoti eroul unor fapte și întâmplări care nu s-au petrecut aieva. Copiii de vârstă școlară mică nascocesc povestiri întregi sau redau în mod schimbat succesiunea episoadelor dintr-o povestire auzită. Ei dau un alt curs evenimentelor, le amplifică, dramatizează întâmplările și trăiesc, astfel, în lumea închipuirilor.

La baza fabulației stă dorința de evidențiere, de a ieși din comun prin curaj, putere și inventivitate. Astfel, copilul născoceste, făurește situații care îl captivează și în a căror realitate el crede. Tendința de deformare a realității slăbește pe măsură ce se dezvoltă gândirea și se accentuează conștiința persoanei proprii.

Imaginația creatoare se dezvoltă în mod intens la copii sub influența învățării pe obiecte. Imaginația copilului primește din ce în ce mai multe elemente faptice și verbale care acționează pozitiv asupra dezvoltării acestui proces. Pe măsură ce experiența copilului se îmbogățește și cunoștințele lui sunt mai multe și mai adânci, produsele imaginației sale creatoare au un caracter mai interesant și mai original.

Imaginația reproductivă a copilului participă la însușirea cunoștințelor de matematică. Înainte de a înțelege operațiile cu numere abstracte, școlarii din primele clase își reprezintă obiectele, reconstituie acțiunile (se adună și se scade). Orice problemă, în afară de relații cantitative, cuprinde o succesiune de acțiuni, de fapte care trebuie reprezentate corect. Rezultatele problemelor sunt imaginate și raportate la realitatea obiectivă.

În activitatea instructiv-educativă, imaginația este absolut necesară pentru însușirea cunoștințelor școlare. Cuvântul viu al învățătorului și apoi, cuvântul scris, constituie izvoare de cunoaștere a realității, cu condiția ca elevul să reconstituie, cu ajutorul imaginației, întreaga complexitate de fenomene și obiecte care sunt descrise sau prezentate prin cuvânt.

Imaginația nu este posibilă fără gândire, cum gândirea nu este posibilă nici ea fără imaginație. Faptul că în produsul imaginației se exprimă unele idei, se explică prin aceea că însăși combinarea de imagini s-a făcut după o schemă logică și cu ajutorul cuvântului. Combinarea imaginilor este mijlocită prin judecăți și raționamente.

Deosebirea dintre imaginație și gândire constă în faptul că imaginația se exprimă în forma intuitiv-concretă, în timp ce gândirea stabilește relații generale, formulate abstract.

Bibliografie:

1. Roco Mihaela, *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași, 2004;
2. Stoica, A., *Creativitatea elevilor – Posibilități de cunoaștere și educare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.

COPILUL PREȘCOLAR ȘI JOCUL DIDACTIC

Prof. învă. preșcolar Păcurar Elena, GPN Bucerdea Grânoasă

În decursul anilor, numeroși autori (pedagogi și psihologi) au încercat să dea o definiție cât mai elocventă jocului prin care să explice această formă de activitate umană. Evident că aceste încercări s-au dezvoltat cronologic, definițiile, explicațiile, comentariile, clasificările, aspectarea teoretică situându-se astfel pe o scară evolutivă.

Jocul este transpunerea pe plan imaginar a vieții reale pe baza transfigurării realității, prelucrării aspirațiilor, tendințelor, dorințelor copilului. Jocul este o activitate cu caracter dominant la această vârstă, fapt demonstrat de modul în care polarizează celelalte activități din viața copilului, după durată și ponderea sa, după eficiență, în sensul că jocul este activitatea care conduce la cele mai importante modificări în psihicul copilului. Valoarea formativă a jocului se poate aprecia mai bine în funcție de planul dezvoltării. Prin joc, dezvoltarea intelectuală este puternic influențată în sensul dobândirii de informații pe de o parte, și a diversificării acțiunilor mintale, pe de altă parte.

Jocul favorizează dezvoltarea aptitudinilor imaginative, a capacităților de creare a unor sisteme de imagini generalizate despre obiecte și fenomene, posibilitatea de a opera mintal cu reprezentări după modelul acțiunilor concrete cu obiectele în timpul jocului.

În sinteză putem defini **jocul ca o activitate specific umană, dominantă în copilărie, prin care omul își satisface imediat, după posibilități, propriile dorințe, acționând conștient și liber**

în lumea imaginară ce și-o crează singur. Și atunci când facem referire la „om” putem avea în vedere caracterul universal al jocului, surprins foarte bine de Ursula Șchiopu în afirmația: „De fapt, omul se joacă la toate vârstele. Chiar și la vârsta a treia.” (U. Șchiopu, E. Verza, 1981, p.28)

Este cunoscut rolul jocului în formarea, dezvoltarea și restructurarea întregii activități psihice a copilului preșcolar, el fiind numit „forma de bază a activității prin care se formează și se dezvoltă personalitatea copilului. Jocul este o adevărată <<școală>> a vieții pentru copil.”

Jocul didactic, ca metodă de predare-învățare, dozat cu pricepere în ansamblul strategiei educaționale, asigură un caracter atrăgător, dinamism, varietate, bună dispoziție activității de învățare, restabilește echilibrul psihofizic, furnizează motivația secundară, nu mai puțin stimulatoare, fortifică energiile fizice și intelectuale ale copiilor/elevilor.

Dacă la început copiii reflectă în jocuri situații concrete, foarte clare, cu timpul ei se ridică de la reprezentări la noțiuni pe bază de generalizări. Odată cu dezvoltarea gândirii pe baza comunicării, mai ales în jocul colectiv, copilul își dezvoltă vorbirea. Denumind elementele de joc, împărțindu-și rolurile, interpretându-le, copiii sunt puși în situația de a-și alege cu grijă cuvintele, de a imita vorbirea adulților, de a folosi cuvinte și expresii adecvate.

În cadrul jocurilor cu subiecte din povești, preșcolarii își exersează vorbirea, își însușesc expresii literare, folosindu-le în dialogurile și replicile cerute de situația noastră. În joc copiii se corectează uneori în ceea ce privește exprimarea, creează îmbinări lexicale, își dezvoltă gândirea și își îmbogățesc mijloacele de exprimare.

Jocul stimulează imaginația și contribuie la îmbogățirea cunoștințelor preșcolarilor. Ei trebuie să găsească răspuns la numeroasele probleme: cum să construiască, care este materialul cel mai indicat, ce obiecte ar putea folosi în joc, cum să transforme un scaun în mașină, etc.

Urmărind cu atenție copilul în timpul jocului, educatoarea constată lacunele din experiența individuală și poate lua măsurile cele mai potrivite pentru a completa golurile semnalate. Orientându-și astfel preocupările, ea îmbogățește cunoștințele copiilor, le formează capacitatea de a opera cu, cunoștințele pe deplin asimilate, de a se folosi de ele în toate împrejurările, atât în activitatea de joc, cât și în activitatea de învățare.

Prin munca îndeplinită sub formă de joc, preșcolarul capătă informații și se formează ca membru al grupului social. Numai prin jocul-muncă, preșcolarul va înțelege necesitatea, utilitatea muncii și va căpăta respectul față de munca altuia. La vârsta preșcolară, munca are un predominant caracter imitativ, împletindu-se permanent cu jocul, fiind subordonată acestuia. Jucându-se, copiii află despre munca din diferite sectoare de activitate și educatoarea îi va sprijini în acest sens.

Prin joc se realizează educația viitorului om în acțiune. Așa cum se comportă preșcolarul în joc, tot așa se va comporta și în muncă, în perioada maturității. Organizarea justă a jocului duce la educarea unei atitudini pozitive față de muncă. Jocul îl deprinde pe copil cu efortul fizic și intelectual și astfel îl pregătește pentru munca de mai târziu.

Într-un joc bine organizat, elementele distractive se întrepătrund cu cele de muncă. Din punct de vedere educativ, este foarte important să fie asigurată o justă proporționare a jocului cu munca, a elementului distractiv cu efortul fizic și intelectual. J.Chateau, în lucrarea sa „Copilul și jocul”, afirmă că „a te juca înseamnă în general a-ți propune o sarcină de îndeplinit și a te obosi, a face un efort, pentru a îndeplini această sarcină.”

Rolul jocului în viața copilului rezultă și din ideea lui M. Dougall că „jocul este și o pregătire pentru viața de mai târziu, dar, mai presus de toate, el este însăși viața copilului.”

Fiind forma de activitate specifică vârstei preșcolare, jocul îndeplinește în viața copilului importante funcții formative. Prin joc se îmbogățește sfera afectivă și cognitivă a copilului, se dezvoltă curiozitatea, se conturează interesele, se extinde sfera relațiilor interpersonale și se deschide în planul imaginației prin interpretarea rolurilor socio-profesionale, accesul la viața și activitatea adultului.

Caracterul formativ al jocului este cu atât mai evident cu cât prin intermediul său copilul asimilează nu numai caracteristicile modelelor, ci și felul relațiilor acestora cu mediul social în care trăiește. Jocul îl obișnuiește pe copil să trăiască și să acționeze într-un grup mai mic sau mai mare. El își îmbogățește viața personală prin relațiile pe care le stabilește cu ceilalți copii, prin prietenii

pe care le leagă, deoarece are posibilitatea să facă schimb nu numai de sentimente, cunoștințe, ci și de experiență socială.

Jocul dă posibilitatea formării unor relații corecte în cadrul societății infantile și pune bazele relațiilor caracteristice societății adulților spre care tinde întreaga activitate de educație.

La vârsta unei receptivități deosebite, copilul preșcolar reflectă, oprindu-se la situațiile care l-au impresionat mai puternic. De aceea, educatoarea trebuie să sublinieze exemplele pozitive din mediul înconjurător copilului.

Prin conținutul, forma și funcționalitatea pe care o are, jocul nu poate fi confundat cu nici o altă formă de activitate educativă și nici nu este în măsură să suplinească pe vreuna din ele. Practica a dovedit că jocurile, în nenumăratele lor variante, pot fi folosite în scopul educării cu succes a copiilor de vârstă preșcolară.

Trezirea interesului pentru joc, pentru tema lui, crearea unei dispoziții emoționale, înțelegerea de către copii a sarcinii didactice și a regulilor jocului sunt obiective ce pot fi realizate prin diverse modalități. În raport cu vârsta și nivelul de dezvoltare al copiilor, cu emotivitatea și interesele lor, folosirea elementelor de joc (așezarea și surpriza, ghicirea, mișcarea, întrecerea) și indicațiile verbale devin o modalitate permanentă pentru realizarea acestor obiective.

Desfășurarea jocului didactic are în vedere prezentarea și familiarizarea copiilor cu jocul didactic, antrenarea lor la o participare cât mai vie și eficientă, de fapt jocul se însușește pe măsură ce este jucat.

Cerințele și metodică desfășurării unui joc didactic sunt:

- a) introducerea în activitate;
- b) prezentarea și înțelegerea materialului;
- c) anunțarea temei activității;
- d) explicarea și demonstrarea jocului;
- e) executarea jocului didactic de către copii;
- f) complicarea jocului didactic;
- g) încheierea jocului didactic.

Indiferent de grupa la care se desfășoară jocul didactic, educatoarea trebuie să insiste asupra descrierii acțiunilor jocului în succesiunea lor firească, indicării felului în care se întrebuințează materialul didactic, să precizeze sarcinile ce revin copiilor în timpul jocului, să formuleze clar regulile jocului. Toate acestea trebuie făcute precis și concis, evitându-se excesul de verbalizare, educatoarea întrebuințând un limbaj simplu, însoțit de gesturi și mimică adecvată. Educatoarea este obligată, ori de câte ori constată abateri de la jocul didactic, să ceară copiilor să repete acțiunile respective și să le îndeplinească corect. Numai respectând toate aceste precizări, jocul își atinge scopul și obiectivele propuse.

În timpul jocului, educatoarea va fi un mediator în ceea ce privește stabilirea relațiilor corespunzătoare între partenerii de joc, având în vedere creșterea treptată a ritmului de joc, evitarea pauzelor, a timpilor morți, a intervențiilor inerțiale pentru a ridica pulsul jocului.

Educatoarea trebuie să-și dozeze la maximum intervențiile, pentru ca atât jocul didactic, cât și jocul-exercițiu să nu-și piardă cursivitatea. Educatoarea, pe tot parcursul desfășurării jocului, nu trebuie să piardă nici un prilej de a interveni în acțiunile copiilor prin forța cuvântului, a mimicii, a gesticulației sugestive pentru a stimula sau corecta atitudinea. Ea trebuie să aibă în vedere că fiecare joc didactic sau joc-exercițiu să se remarcă prin finalitatea specifică.

În organizarea și desfășurarea activităților structurate pe jocul didactic trebuie să se ia în considerare următoarele **condiții**:

- ✎ jocul să se constituie pe fondul activității dominante urmărindu-se scopul și sarcinile ei;
- ✎ să fie pregătit de către educatoare, în direcția dozării timpului și a materialului folosit;
- ✎ să creeze momente de relaxare, de odihnă în vederea recuperării energiei nervoase a copiilor;
- ✎ să antreneze toți copiii în activitatea de joc;
- ✎ să urmărească formarea deprinderii de muncă independentă;

✎ să fie proporționat cu activitatea prevăzută de programă și structurat în raport cu tipul și scopul activității desfășurate;

✎ să solicite gândirea creatoare și să valorifice cu maximum de eficiență posibilitățile intelectuale ale copiilor;

✎ sarcinile didactice să aibă caracter progresiv și activitățile de joc să se desfășoare într-un cadru activ, stimulator și dinamic;

✎ indicațiile privind desfășurarea activității să fie clare, corecte, precise, să fie conștientizate de către copii și să le creeze o motivație pentru activitate;

✎ regulile de joc să fie explicate clar și să se urmărească respectarea lor de către copii.

În etapa actuală, majoritatea copiilor de vârstă preșcolară frecventează grădinița.

Aceasta presupune o muncă stăruitoare din partea educatoarelor pentru a-i învăța pe copii să se exprime corect, expresiv și pentru a face față situațiilor care presupun vorbirea.

Beneficiind de un proces instructiv-educativ organizat în grădiniță precum și de efectul benefic al mijloacelor audio vizuale, procesul formării vorbirii decurge mai ușor, iar durata de timp pentru asimilare în școală scade. În asemenea condiții, însușirea limbajului ca instrument de comunicare, se desfășoară ca un proces de acumulare necesar formării și generalizării lingvistice.

Dezvoltarea limbajului este o sarcină de bază a educației intelectuale, pe baza lui dezvoltându-se gândirea. Dezvoltarea și îmbogățirea limbajului constituie o preocupare permanentă a cadrelor didactice, educatoare mai ales, dar și învățători, întrucât el constituie principala cale de comunicare cu cei din jur și de cunoaștere a realității. La vârsta preșcolară, jocul este activitatea de bază și prin intermediul lui se formează și se dezvoltă, alături de celelalte procese, limbajul copiilor.

Sub aspect lexical, educarea limbajului presupune următoarele obiective prioritare :

- îmbogățirea vocabularului copiilor, pe baza experienței imediate, cu cuvinte care denumesc obiecte, fenomene, ființe observate, cunoscute, diferite aspecte, însușiri caracteristice, acțiuni, poziții spațiale, relații, unele trăiri afective ;
- activizarea vocabularului ;
- înțelegerea semnificației corecte a cuvintelor, a indicațiilor și cerințelor verbale, a explicațiilor și a întrebărilor educatoarei, ale adulților ;
- îmbogățirea și activizarea vocabularului prin însușirea de sinonime, antonime, paronime, omonime.

Îmbogățirea vocabularului copiilor de vârstă preșcolară se realizează treptat, concomitent cu învățarea sensului cuvintelor și cu folosirea lor în vorbire, constituind deopotrivă un obiectiv general al întregii activități instructiv-educative desfășurate în grădiniță.

În învățământul preșcolar se poate apela la o largă paletă de jocuri didactice care vizează realizarea obiectivelor menționate mai sus.

În grădiniță, copiii preșcolari sunt familiarizați cu noțiunile de cuvânt, silabă, sunet, cu propoziția simplă, apoi cu cea dezvoltată. Astfel, ei află că totul în jurul nostru poate fi denumit prin cuvinte care îmbinate între ele conduc la situații de comunicare a unor idei. Astfel realizăm vorbirea.

Sub aspect gramatical, educarea limbajului presupune următoarele obiective: sesizarea schimbărilor care au loc în forma cuvintelor în funcție de diferite categorii gramaticale: caz, gen, număr, persoană, mod, timp și utilizarea corectă a formelor corecte ale unor substantive, adjective, verbe, adverbe, interjecții etc.; sesizarea diferențelor dintre formele de singular și plural a cuvintelor și utilizarea corectă a acestora în funcție de categoria de număr; realizarea acordului dintre substantiv și adjectiv; exprimarea corectă a acordului dintre subiect și predicat; receptarea unității logice a unei propoziții sau fraze; utilizarea, în comunicare, a unor structuri sintactice corecte; exprimarea corectă, în conformitate cu normele gramaticale ale limbii române.

Exemple de jocuri didactice (și exerciții): „Jocul sunetelor”, „Fii atent”, „Să facem cuvinte”, „Acum spune tu !”, „Lanțurile sunetelor”, „Câte cuvinte am spus”, „Câte silabe are cuvântul”, „Cu ce sunet începe cuvântul ?”, „Cine știe să spină mai multe cuvinte care încep cu sunetul...”, „Cine spune mai multe cuvinte care se termină cu sunetul...”, „Carnavalul sunetelor”.

O deosebită importanță în dezvoltarea comunicării o au și jocurile didactice literare, cum ar fi : „Hai să ne imaginăm”, „Călătorie în lumea poveștilor”, „Să născocim o poveste” care, pe lângă faptul că au drept scop cunoașterea și recunoașterea unor personaje din povestiri, ele au menirea să stimuleze observația, să favorizeze asociații de idei, să contribuie la găsirea unor metode practice de a combina faptele de viață etc.

Un copil va fi apt pentru școlaritate atunci când va putea să-și exprime corect gândurile, intențiile și trăirile emoționale și, mai ales, poate să verbalizeze adecvat, ceea ce vrea să comunice cu altul. Deci, este capabil să stăpânească limbajul ca instrument de informare, de comunicare și de exprimare.

Bibliografie:

1. Avram, Săftica; Mișu, Ecaterina; Său, Zonica, 2004, Jocul didactic pentru preșcolari. Ghid metodic, Editura Terra, Focșani ;
2. Chiscop, Liviu, 2000, Didactica educației limbajului în învățământul preșcolar. Ghid metodic - Editura „Grigore Tăbăcaru”, Bacău ;
3. Dima, Silvia, 1997, Copilăria- fundament al personalității. Cunoaștere - Exploatare – Educare - București, Editată de Revista Învățământul preșcolar, București.

ÎMPREUNĂ PENTRU COPII

Prof. consilier Cîmpean Lucia, G.P.P. „Lumea Copiilor” Blaj

După cum arată studiile de specialitate, în ultimii ani, emoțiile și comportamentele dezadaptative, manifestate prematur la copii, au cunoscut o creștere îngrijorătoare, evidențiindu-se o tendință mondială a generației actuale de copii de a avea mult mai multe probleme emoționale decât în trecut. Copiii sunt mai singuri și mai deprimați, mai furioși și mai nestăpâniți, mai impulsivi și mai agresivi, înclinați să devină anxioși în mai toate situațiile competiționale, consecințele pe termen lung asupra performanțelor școlare, precum și asupra integrării sociale a acestora fiind și ele tot mai severe. Soluții la toate aceste probleme se găsesc în: munca în echipă a cadrelor didactice, colaborarea cu familia, felul în care cadrele didactice și părinții consideră adecvată și eficientă pregătirea copiilor/tinerilor pentru viață, acceptarea realității că educația academică trebuie să fie secondată coerent de cea socio-emoțională, care să le permită copiilor o mai bună adaptare la complexitatea vieții cotidiene etc.

În prima parte a acestui material, voi prezenta succint câteva aspecte teoretice, pe care le-am făcut cunoscute educatoarei cu care am lucrat în echipă, pentru sprijinirea copilului S.R., cu probleme de anxietate de performanță, teama exagerată de eșec, dar și a celorlalți copii din grupa mare. Am selectat aceste aspecte teoretice din Ghid practic de TERAPIE RAȚIONAL - EMOTIVĂ ȘI COMPORTAMENTALĂ de Windy Dryden Raymond DiGiuseppe, (primit ca suport de curs în cadrul Programului de formare Self-Kit), definind: termenii de raționalitate și iraționalitate care se utilizează în cadrul acestei forme de terapie, modelul ABC specific REBT, trei credințe iraționale de bază care interferează cu gândirea și comportamentul rațional, două tendințe biologice fundamentale, relevante pentru teoria și practica REBT și am prezentat pe scurt teoria schimbării în terapie rațional-emoțională și comportamentală.

Personal, apreciez că este utilă o minimă cunoaștere a părții teoretice de către toți cei care lucrează cu copii cu probleme emoționale și comportamentale, cadre didactice și chiar părinți, deoarece numai în echipă putem sprijini eficient copilul. Așadar:

„- În REBT, pentru a fi rațională, o persoană trebuie să fie (a) pragmatică, (b) logică, și (c) în acord cu realitatea obiectivă. Așadar, raționalitatea se definește ca fiind ceea ce îi ajută pe indivizi să-și atingă scopurile de bază, ceea ce este logic (nonabsolutist) și consecvent cu realitatea obiectivă. Invers, iraționalitatea se referă la ceea ce blochează atingerea scopurilor de

bază ale unei persoane, este illogic (mai ales dogmatic și rigid) și este inconsecvent cu realitatea obiectivă.

Modelul ABC constituie fundamentul practicării REBT. În acest model:

- **A-ul** reprezintă evenimentul activator (activating event), care poate fi interior sau exterior clientului.

- **B-ul** reprezintă convingerile persoanei (beliefs). Acestea sunt cogniții evaluative sau reprezentări personale ale realității, care pot fi rigide sau flexibile. Atunci când convingerile sunt rigide, ele sunt numite credințe iraționale și se exprimă sub forma lui „trebuie cu necesitate”, „este obligatoriu”, „este absolut necesar” etc. Atunci când clienții pornesc de la premise rigide, tind ca, în baza acestora, să tragă și concluzii iraționale, care se prezintă sub mai multe forme:

- Gândirea catastrofică: Clienții vor evalua un eveniment ca fiind mai mult de 100% negativ, mai rău decât ar trebui cu necesitate să fie.

- Intoleranța la frustrare: Clienții vor aprecia că nu se pot imagina suportând anumite situații sau trăind vreun sentiment de mulțumire, dacă ceea ce ei cred că nu trebuie să se întâmple se întâmplă cu adevărat.

- Evaluarea globală negativă: Clienții vor avea o atitudine extrem de critică la adresa propriei persoane, a celorlalți și/sau a condițiilor de viață.

- Gândirea „întotdeauna sau niciodată”: Clienții vor adopta atitudini absolutiste (ex. vor considera că vor avea întotdeauna eșecuri sau nu vor fi niciodată aprobați de persoanele semnificative).

Când convingerile deținute de clienți sunt flexibile, ele se numesc credințe raționale și se exprimă deseori sub forma dorințelor, preferințelor. Aceste credințe nu se vor accentua niciodată astfel încât să atingă nivelul convingerilor dogmatice, rigide, de tipul „trebuie cu necesitate”, „este obligatoriu”, „este absolut necesar” etc. Atunci când clienții pornesc de la astfel de premise flexibile, tind ca, în baza acestora, să tragă concluzii raționale, care se prezintă sub mai multe forme:

- Evaluarea moderată a caracterului negativ al unui eveniment: La confruntarea cu un eveniment activator negativ, clienții vor concluziona: „Este rău, dar nu groaznic”, mai degrabă decât „Este îngrozitor”.

- Exprimarea toleranței: Punctele de vedere ale clienților vor exprima o atitudine tolerantă. Spre exemplu, aceștia pot face afirmația: „Nu-mi place acest lucru, dar îl pot suporta”.

- Acceptarea imperfecțiunii: Clienții se vor accepta pe sine și îi vor accepta pe ceilalți ca fiind ființe imperfecte, care nu pot fi evaluate global ca bune sau rele. De asemenea, aceștia vor considera că lumea și condițiile de viață sunt situații complexe, cuprinzând aspecte pozitive, negative și neutre.

- Gândirea flexibilă privind șansa de apariție a unui eveniment: Clienții vor evita să creadă că ceva se va întâmpla întotdeauna sau nu se va întâmpla niciodată. Mai degrabă, aceștia vor realiza că majoritatea evenimentelor care au loc în univers se plasează – din punctul de vedere al frecvenței de apariție - pe un continuum, care merge de la foarte des la foarte rar.

- **C-ul** reprezintă consecințele emoționale și comportamentale ale credințelor pe care clientul le are despre A.

C-urile care derivă din credințe iraționale, rigide despre A-uri negative vor fi inadecvate și se vor numi consecințe negative disfuncționale, iar C-urile care derivă din credințe raționale, flexibile despre A-uri negative vor fi adecvate și se vor numi consecințe negative funcționale (Crawford & Ellis, 1989). O primă categorie de consecințe se referă la emoțiile asociate unui eveniment activator, care sunt de două feluri:

Emoțiile negative disfuncționale - se numesc disfuncționale pentru unul sau mai multe din următoarele motive:

- Conduc la experiențierea durerii și disconfortului psihic.

- Motivează persoana să recurgă la comportamente contrare propriilor interese.

- Împiedică persoana să se angajeze în comportamentele necesare atingerii propriilor scopuri.

Invers, emoțiile negative funcționale se numesc funcționale pentru unul sau mai multe din următoarele motive:

- Atrag atenția persoanei că ceva blochează atingerea scopurilor sale, însă nu imobilizează individul.
- Motivează persoana să recurgă la comportamente care duc la dezvoltare personală.
- Încurajează punerea eficientă în practică a comportamentelor necesare atingerii propriilor scopuri.

Trei credințe iraționale de bază - Deși clienții își exprimă credințele iraționale în modalități distincte, personale, aceste convingeri individualizate pot fi considerate variații ale acelorași trei tipuri de trebuie absolutist. Acestea se referă la următoarele așteptări:

- Așteptări rigide față de sine: Această formă de trebuie absolutist se exprimă frecvent în afirmații de genul: „Trebuie să reușesc în ceea ce fac și să fiu aprobat de persoanele semnificative, iar dacă nu se întâmplă astfel este îngrozitor” sau „Nu pot suporta și sunt o ființă groaznică atunci când nu sunt iubit de ceilalți sau când nu reușesc în ceea ce fac”. Convingerile care au la bază acest tip de credință absolutistă conduc frecvent la anxietate, depresie, rușine sau sentimente de vinovăție.

- Așteptări rigide față de ceilalți: Această formă de trebuie absolutist se exprimă frecvent în afirmații de genul: „Trebuie ca ceilalți să mă trateze corect și frumos, iar dacă nu o fac este îngrozitor și nu pot suporta” sau „Ceilalți sunt niște ființe groaznice dacă nu se comportă frumos cu mine și merită să fie pedepsiți, pentru că nu fac ceea ce ar trebui să facă”. Convingerile care au la bază acest tip de credință absolutistă se asociază cu sentimente de furie și mânie, precum și cu atitudini pasiv-agresive și acte de violență.

- Așteptări rigide față de lume/condițiile de viață: Acest trebuie absolutist apare frecvent sub forma convingerii conform căreia „Condițiile mele de viață trebuie cu necesitate să fie așa cum doresc eu să fie, iar dacă nu sunt astfel, este îngrozitor, nu pot suporta și este vai de mine”. Astfel de convingeri se asociază cu sentimente de autocompătimire și rănire, precum și cu probleme comportamentale (ex. procrastinare sau adicții)”. Pe structura modelului teoretic ABC specific REBT, prezentat mai sus, am creat „Povestea Mariei” și Activitățile practice, ca teme independente, de rezolvat pentru curs, și le-am folosit cu succes, atât în consiliere individuală, cât și în consiliere de grup, în echipă cu educatoarea grupei mari, P.Î.P. Meteș Elena, ca mijloc de integrare a acestei forme de terapie în intervenția în echipă: educatoare-profesor consilier, pentru sprijinirea lui S.R., copil cu anxietate de performanță.

De cele mai multe ori, în etapa activităților alese, în activitățile pe domenii experiențiale, când au de rezolvat sarcini individuale pe fișe de muncă independentă, S.R. refuză să participe, spunând că el nu știe, nu poate, nimic nu-i iese bine, toți ceilalți copii pot să facă foarte bine iar el nu știe, greșește, copiii și mama nu-l mai iubesc etc. Punctul culminant s-a petrecut în etapa de evaluare a Proiectului tematic „Animale sălbatice din regiunile polare”, când educatoarea le-a cerut să facă un desen liber, cu Fram, ursul polar, apoi să-l modeleze pe Fram; S.R. a refuzat să se implice, plângea, iar educatoarea mi-a cerut sprijin.

Iată povestea:

I - Povestea Mariei – intervenție pe anxietate de performanță - frica de a spune poezii în fața copiilor/publicului:

“Se apropie Sărbătorile de iarnă. Mai sunt câteva zile până la vacanță, dar..., până atunci, așteptăm cu nerăbdare și bucurie venirea lui Moș Crăciun, la grădiniță. Vrem să-l primim cum se cuvine. De aceea ne pregătim zi de zi. Am învățat cântece și jocuri de iarnă, am pregătit o scenetă cu Nașterea lui Iisus, un dans al fulgilor și multe Colinde. Am făcut globuri și podoabe pentru brad și pentru sala de grupă, felicitări și invitații la serbare pentru părinți și bunici, i-am scris și o scrisoare lui Moș Crăciun, sub forma unui desen, din care moșul va înțelege ce-și dorește fiecare copil. D-na educatoare ne-a spus și o poveste foarte interesantă despre Moș Crăciun și sania trasă de cei 9 reni, avându-l în frunte pe Rudolf, cel cu nasul roșu:

Dar, momentul cu adevărat emoționant pentru noi, copiii grupei mari, va fi acela când, fiecare copil se va apropia de Moș Crăciun și va recita poezia învățată, iar Moșul îl va răsplăti cu daruri. Suntem siguri că moșul va citi scrisorile noastre și-i va aduce fiecăruia ce-și dorește și ceea ce merită. Știm asta din poezia Crăciunul copiilor, de O.Goga, pe care, o va recita Maria, la serbare:

Dragi copii din țara asta,
Vă mirați voi cum se poate,
Moș Crăciun, din cer de-acolo,
Să le știe toate, toate.
Uite cum: Vă spune Badea...
Iarna'n noapte, pe zăpadă,
El trimite câte-un înger
La fereastră, ca să vadă...
Îngerii se uită-n casă,
Văd și spun, iar Moșul are,
Colo'n cer, la el în tindă,
Pe genunchi, o carte mare.
Cu condei de-argint el scrie
Ce copil și ce purtare...
Și de-acolo știe Moșul,
CĂ-I ȘIRET EL, LUCRU MARE !

Azi este ziua cea mare. Mai sunt câteva ore până la venirea Moșului. De dimineată ninge cu fulgi mari și pufoși care se aștern din abundență pe pomi, pe case, pe străzi și dealuri. E o atmosferă de poveste, care te îmbie să fii parte din ea.

- Vrem afară! Vrem afară! - spun câțiva băieți mai curajoși, din grupa mare, cu năsurile lipite de fereastră. Să ieșim în curte, să prindem fulgi, să facem bulgări și un Om mare de zăpadă!

- Și repetițiile? - spun câteva fete - doar azi, spre seară, vine Moș Crăciun și trebuie să-l primim cum se cuvine.

- Dar, vom face un Om de zăpadă pentru Moș Crăciun, să-l întâmpine la venire. Sigur o să se bucure Moșul!

D-na educatoare este de acord cu ideea băieților, așa că, în câteva minute, curtea grădiniței se umple de copii și de veselie. În curând se înalță Omul de zăpadă, cel care-l va primi pe Moș Crăciun.

- Și totuși... repetițiile? – spune d-na educatoare?

Bucuria copiilor este însă din ce în ce mai mare; sunt greu de oprit din jocul lor. Radu, cel care de obicei are inițiativă, vine cu o propunere greu de respins:

- Putem să facem repetițiile afară, pe scena albă, lângă Omul de zăpadă.

Aplaudând propunerea lui Radu, copiii fac cerc în jurul Omului de zăpadă și repetițiile merg ca pe roate: au cântat, au colindat, au plutit la dans, luându-se la concurs cu fulgii cei adevărați, chiar și sceneta a mers strună.

- Bravo, bravo, copii! – Acum e vremea ca fiecare să recite poezia pregătită pentru serbare și apoi mergeți acasă, vă odihniți și după-masă, ne întâlnim în sala de spectacol, să-l așteptăm pe Moș Crăciun. Sigur va veni, pentru că Zâna Iarnă i-a așternut pături pentru sănioară, renii, în frunte cu Rudolf, sunt pregătiți, și..., cel mai important, voi toți sunteți pregătiți.

Rând pe rând, bucuroși, făcând compliment în fața Omului de Zăpadă, de parcă acesta ar fi fost Moș Crăciun, copiii recită entuziasmați poeziile învățate, aplaudându-se unii pe alții.

- Repetiția a mers foarte bine, apreciază d-na educatoare. Sunt foarte mulțumită de voi!!!

Maria se apropie de d-na educatoare, sfioasă și tristă:

- Eu nu am spus poezia.

Copiii și educatoarea o îndeamnă:

- Hai spune-o! Spune-o mai repede! În curând vin părinții.

- Nu, nu știu bine poezia. Nu pot s-o recit frumos ca voi.

- Te rugăm, spuse Mihai, un băiețel cu bujori în obrăjori.

- Nu pot! Voi greși, iar voi veți râde de mine.

- Nu râdem! Nu râdem!

- Ba da! Veți râde! Și acesta e cel mai rău lucru care mi se poate întâmpla. Va fi groaznic dacă nu spun poezia frumos, fără greșală. Veți râde de mine, nimeni nu mă va mai iubi, n-o să vă mai jucați cu mine, am să rămân singură și nu vreau. Iar la serbare toată lumea va râde de mine, chiar și Moș Crăciun. Și voi fi singurul copil care nu va primi daruri.

- Spune, spune poezia! – o rugau copiii și d-na educatoare.

- Nu pot!... Nu știu!..., repeta Maria, cu ochii plini de lacrimi.

Dar, fiindcă Maria nu voia să recite poezia, copiii, bucuroși că spre seară va veni Moș Crăciun cu daruri, au încins jocurile de iarnă: Hai, călușei să-i înhăimăm și Săniuța fuge, în timp ce d-na educatoare vorbea cu părinții lor, care au început să vină după ei, punând la punct ultimele detalii legate de costume, de ora începerii programului, etc.

Dar Maria...? ...oare cu ea ce s-a întâmplat?...Copiii au uitat de ea. Plecau spre casă, cu gândul la toate bucuriile de care au avut parte în ziua aceea la grădiniță, la serbare, Moș Crăciun, daruri, costume, brăduțul împodobit, etc.

În acest timp, tristă și singură, Maria plângea ascunsă după Omul de zăpadă, unde o găsește Adelina, sora mai mare, școlăriță în clasa a II-a, care a întârziat puțin, fiindcă avusese și ea repetiții la școală.

- Vai, ce frumos e Omul de Zăpadă! Și ce mare e? Cine l-a făcut?

- Noi, copiii din grupa mare, spuse Maria.

- Și pare atât de vesel? Nu ți se pare că-i vesel, Maria?

- E vesel, pentru că azi am făcut repetițiile pentru serbarea lui Moș Crăciun chiar aici lângă el.

- Dar tu parcă te-ai ascuns după Omul de Zăpadă!... Și...pari tristă. De ce ești tristă, Maria? Colegii tăi au plecat spre casă foarte veseli. I-am auzit povestind părinților ce zi frumoasă ați avut azi la grădiniță. Plângi, Maria? De ce plângi ?
- Pentru că nu am vrut să spun poezia. M-am gândit că eu nu știu să recit frumos și copiii vor râde de mine.
- Cum așa? Dar cum de-ți trece așa ceva prin gând?
- Dacă nu le place cum recit poezia, copiii vor crede lucruri urâte despre mine, nu mă mai iubesc, nu se mai joacă cu mine și atunci..., mai bine nu am spus poezia. M-am gândit că la serbare toată lumea va râde de mine, chiar și Moș Crăciun. Și că eu voi fi singurul copil care nu va primi daruri de la Moș Crăciun.
- De ce să râdă?
- Pentru că greșesc unele cuvinte, nu știu să recit poezia frumos, fără nicio greșeală.
- Și dacă ar râde toată lumea..., să ne gândim puțin că ar râde toată lumea de tine, în hohote.... Ce ar fi?
- Ar fi foarte rău, a spus Maria, suspinând.
- Și ce s-ar întâmpla?
- Aș rămâne singură și tristă, fără ca cineva să fie alături de mine. Aș plânge. Nimeni nu m-ar mai iubi, nimeni nu s-ar mai juca cu mine. Aș fi foarte tristă și aș fi singurul copil care nu ar primi daruri de la Moș Crăciun. Ar fi groaznic. Aș fi cea mai neinteresantă fetiță din grupa mare.
- Și acum nu ai rămas singură, ascunsă după Omul de Zăpadă, până am ajuns eu?
- Ba da.
- Si nu ești tristă?
- Ba da.
- Ai văzut? Dacă stai singură și tristă, dacă plângi și te ascunzi, copiii pleacă de lângă tine, își văd de jocul lor. Gândul că vor râde toți de tine, că nimeni nu te iubește, dacă greșești puțin sau nu reciti destul de frumos, îți face mult rău. Pe de altă parte, dacă-ți faci puțin curaj, poți să reciti poezia și, dacă te gândești că chiar dacă uiți un vers sau faci o mică greșeală, nu e o problemă; oricine mai greșește. Dacă gândești așa, te va ajuta să spui poezia la serbare, la fel ca ceilalți copii. Și ei pot să greșească puțin. Dar asta nu e groaznic. Nu e o catastrofă.
- Crezi? Chiar crezi asta?
- Cu siguranță. Nu ai nimic de pierdut. Dimpotrivă. Vei avea de câștigat.
- Crezi? Chiar crezi asta?
- Da. Vei primi aplauzele și prietenia colegilor, bucuria mea, a părinților și a bunicilor, care vom veni ca spectatori la serbare și vei primi darurile lui Moș Crăciun, care-i dărnice și e bun și el te răsplătește, chiar dacă mai și greșești. Oricine poate să greșească, să uite un vers-două. Asta nu e o catastrofă.
- Ai dreptate, Adelina! Voi încerca!
- Mă bucur! Dacă vrei, după ce mergem acasă și te odihnești, vom repeta împreună poezia, apoi îi invităm ca spectatori pe prietenii tăi, jucăriile de pluș: ursulețul Martinel, motănelul Pufi, câțelușul Rex, păpușica Maia, purcelușul Lușu, vrăbiuța Uța, elefăntelul Cici, Veverița Rița, papagalul Richi și broșcuța Cuța și vei recita poezia pentru ei, iar la serbare o să reciti fără teamă. Vrei?
- Vreau! Hai să mergem repede acasă! Dar oare o să reușesc?
- Sigur că o să reușești! Ești o fetiță din grupa mare, la fel ca toate colegele tale.
- Oare colegii mei – Radu, Mihai, Ioana, Dana, Roxana, Mădălina, etc., se vor juca cu mine și vor fi prietenii mei, dacă voi fi curajoasă și spun poezia la fel ca ei, la serbare? Chiar dacă fac și greșeli?
- Poți fi convinsă că vor fi prietenii tăi, te vor iubi și se vor juca cu tine, chiar dacă uneori faci greșeli! Nu uita! Nu-ți fie teamă de copii! Încearcă să fii prietenă cu ei! Nu ai nimic de pierdut.
- Nu uit..., nu uit! Mulțumesc mult pentru sfaturi și pentru ajutor, Adelina! Ești surioara și prietena mea cea mai bună!
- Ce vei face de acum înainte?

- De acum înainte o să mă gândesc că nu am nimic de pierdut dacă încerc să recit poezii, că mă vor iubi copiii chiar și atunci când fac mici greșeli. Da, de acum înainte voi spune poezii. Voi încerca în această seară, la serbare. Poate o să primesc în dar chiar o carte cu poezii de la Moș Crăciun, pentru că i-am scris în scrisoarea cu desene că îmi doresc o astfel de carte. Și chiar dacă o să fac greșeli, nu e o catastrofă.

La serbare, toți copiii au spus poezia, de emoții unii au mai greșit, la fel și Maria, dar Moșul i-a apreciat pe toți, i-a răsplătit cu daruri, le-a spus cât de fericit l-au făcut și le-a mulțumit pentru că, atunci când a pronunțat greșit numele unor copii, l-au ajutat să se descurce.

- Dacă v-am greșit numele voi mă iubiți mai puțin?

- Te iubim chiar dacă ai greșit numele Roxanei, Mădălinei și pe al Mariei. Oricine poate să greșească; greșelile se pot îndrepta și nu e o catastrofă când greșim.

II - Activitate practică - componentă a modului de intervenție pe anxietate de performanță - frica de a spune poezii în fața copiilor/publicului:

a) - Confecție: Brățara magică a prieteniei – activitate individuală

Materiale necesare – elastic, ipsos, o ceșcuță, forme de animăluțe / jucărioare mici, acuarele, lac și pensulă.

Adelina împreună cu Maria pregătesc o pastă din ipsos și apă, pe care apoi o toarnă în formele din plastic, udate în prealabil; după câteva minute scot figurinele din forme și le pun la uscat, timp în care, cu o andrea, fac orificii, pregătindu-le pentru înșirare.

Apoi, ursulețul Martinel, motănelul Pufi, cățelușul Rex, păpușica Maia, purcelușul Lușu, vrăbiuța Uța, elefanțelul Cici, Veverița Rița, papagalul Richi și broșcuța Cuța vor fi înșirați pe elastic, obținând Brățara magică, care va fi purtată de Maria la serbare și ori de câte ori simte că are nevoie de încurajare pentru a-și depăși frica.

b) - Confecție: Brățara magică a prieteniei - activitate colectivă.

Educatoarea propune copiilor să confecționeze împreună Brățara magică a prieteniei, care îi poate ajuta la nevoie, dacă o poartă pe mână: pe unii să devină mai harnici, pe alții să-și alunge anumite temeri, pe cei prea neastâmpărați să se tempereze etc.

Materiale necesare:

Pentru a putea să facă astfel de brățări, fiecare copil aduce la grădiniță o punguță cu 20 de obiecte mici, (în grupă fiind 20 de copii), de același fel, prevăzute cu orificii. Pot fi năsturei, pietricele, scoici, melci, mărgeluțe, sămburi, ghinde, boabe de fasole etc. După câteva zile, în Cutiuța prieteniei sunt colectate 20 de punguțe cu astfel de obiecte. Educatoarea pregătește 20 de elastice potrivite pentru mânuțele copiilor și-i invită pe copii să-și ia punguța cu obiectele aduse de acasă, din Cutiuța prieteniei și, pe rând, să treacă fiecare pe la măsuțele colegilor și să pună în tăvița fiecăruia câte un obiect din punguță. În final, fiecare copil are în tăviță câte 20 de obiecte mici, diferite, pe care le va înșira pe elastic, în ce ordine preferă fiecare, confecționându-și Brățara magică a prieteniei. Apoi urmează aprecieri și discuții legate de felul în care pot fi ajutați de Brățara magică a prieteniei să-și schimbe gândurile, emoțiile și comportamentele.

O astfel de brățară am confecționat cu S.R. în cabinet; am confecționat împreună și am înșirat pe elastic o inimioară, o cruciuliță, o steluță și un soare; inima este o inimă iubitoare, a mamei sau a celor pe care el îi iubește și care-l iubesc chiar și atunci când mai face și greșeli, steluța îl ajută să doarmă singur noaptea, soarele îi aduce în minte gânduri bune, iar crucea este cea care-l ajută în toate împrejurările să fie liniștit și încrezător. Copilul poartă brățara când dorește, la grădiniță, dar și acasă.

Deoarece apreciez că este bine să diseminăm informațiile pe care le acumulăm în cadrul unor formări, inserez aici feed-back-ul primit din partea formatorului Bianca Macavei, Ph.D., Psiholog clinician și Psihoterapeut în psihoterapii cognitive și comportamentale, Cluj-Napoca, cu privire la tema dată spre rezolvare: Povestea Mariei și Activitatea practică, sugestii pe care le împărtășesc tuturor celor interesați de munca în echipă, educatoare-prof. consilier, în beneficiul copiilor:

„Iată câteva idei legate de povestea și activitatea trimise:

- Povestea permite surprinderea optimă a mecanismelor anxietății de performanță.
- Ați insistat foarte mult și bine pe legătura gând-emoție, dar și pe gândurile diferite care duc la frică și anxietate.
- Ați punctat foarte bine modul în care gândirea irațională și emoțiile disfuncționale pe care le generează ne produc mari probleme și neplăceri.
- Merită accentuate credințele raționale și efectele acestora. În anxietatea de performanță problemele principale sunt neacceptarea greșelii și frica de respingere socială. Ar fi optim dacă fetița ar învăța, în final, că și dacă face greșeli atunci când spune poezia este foarte bună și apreciată de toți. Chiar Moșul să-i confirme că toți – chiar și el – facem uneori greșeli, dar asta nu e o problemă; greșelile mai pot fi corectate, iar uneori nici nu trebuie.
- Brățara magică ar putea să-i aducă aminte că e la fel de minunată chiar dacă uneori greșește și chiar dacă unii copii mai râd.
- Felicitări!

Iată și câteva observații generale:

Ajută ca poveștile și activitățile să aibă personaje care întruchipează diferite aspecte ale modelului folosit (ABC). Ex., gândurile raționale, gândurile iraționale, un personaj care să-i motiveze pentru schimbare, un personaj care să le reamintească de faptul că trebuie să fie atenți la gândurile lor, cineva care să puncteze sau să acorde beneficii pentru schimbare etc.

Copiilor le vine mai ușor să surprindă momentul în care trebuie să se centreze pe gândurile lor, dacă evenimentul activator critic este foarte clar conturat. Aceasta îi ajută să știe când trebuie să schimbe ceva. Ex., când cineva te lovește, te respinge, se poartă urât cu tine, îți ia lucrurile, când adulții îți cer să faci lucruri etc.

Deoarece copiii surprind greu legătura dintre gânduri și emoții, acest aspect trebuie să fie mai intens subliniat. De regulă, ei se gândesc la cum să rezolve practic problema și cum să obțină ceea ce vor. Este necesar să le arătăm că soluțiile bune nu pot fi ușor găsite dacă ești prea furios, sau trist, sau speriat. Abia după ce emoțional te simți puțin mai bine, ai șanse să rezolvi ceva. Așadar, prima dată trebuie să recunoască și să rezolve emoțiile care le pun probleme.

După identificarea problemelor, trebuie insistat puțin pe cauzele reale ale acestora. Copiii atribuie mult prea ușor emoțiile lor problemelor practice. Ex., sunt furios pentru că mi-a luat jucăria, sunt trist pentru că nu mai vrea să fie prietenul meu, mi-e frică deoarece aș putea pierde ceva ce-mi doresc. Este greu să-i facem să înțeleagă că așteptările lor nu pot deveni mereu realitate și că nu pot obține mereu și imediat ceea ce vor. Emoțiile de aici vin, din așteptări neîmplinite imediat, nu din situația concretă. Este bine să insistăm pe faptul că dacă știi să ai răbdare și să-ți înțelegi așteptările (care să fie raționale, adică dorințe nu obligații pentru ceilalți) ai șanse mai mari ca la un moment dat să obții ceea ce vrei.

Așteptările iraționale trebuie înlocuite cu ceva. Acestea sunt gândurile raționale, adică dorințe care nu sunt obligatorii pentru ceilalți, fiindcă ei pot să aleagă. Ex., Dacă eu doresc ca el să se joace cu mine, el nu are obligația aceasta; poate alege să nu se joace. Formularea așteptărilor raționale și realiste este importantă, deoarece copiii nu prea au acest exercițiu.

După formularea așteptărilor realiste, pentru a motiva copiii, este bine să le arătăm beneficiile. Ex., Dacă eu vreau să se joace cu mine dar el nu vrea, nu mă ajută să spun ca el trebuie să facă ce zic eu, căci nu va face. Mă ajută să accept că nu vrea ce vreau eu, că are dreptul să nu vrea (controlul emoțiilor), iar apoi să mă gândesc practic cum să-l conving să vrea (rezolvarea problemei practice). Copiii trebuie să înțeleagă că persistența în așteptări nerealiste nu-i ajută să obțină ce vor. Deseori acest aspect presupune înțelegerea și respectarea dorințelor și nevoilor celuilalt și amânarea gratificării.

După rezolvarea problemelor emoționale, să nu uităm și de cele practice (decizii, comportamente, comunicare).

În final, ajută să introducem o etapă de consolidare a celor învățate, pentru a nu se reveni ușor la automatismele anterioare. Copiilor le folosește un element practic (ex., o poză cu personajul pozitiv, o poezioară etc., ceva care să-i ajute în situații concrete să-și aducă aminte ce au de făcut”.

BIBLIOGRAFIE

- Ghid practic de TERAPIE RAȚIONAL - EMOTIVĂ ȘI COMPORTAMENTALĂ de Windy Dryden Raymond DiGiuseppe - primit ca suport de curs în cadrul Programului de formare Self-Kit;
- Petrovai, D., Petrică, S., Preda, V., Brănișteanu, R. – „Pentru un copil sănătos emoțional și social” - Ghid practic pentru educatorul care construiește” – Ed. V& Integral, Buc. 2012;
- Opre, A. și colab. – „Lumea lui Self, Magia gândurilor bune – Povești pentru dezvoltarea socio-emoțională a copiilor preșcolari”, Ed. ASCR, Cluj-Napoca, 2010;
- Drugaș, I. - „101 Aplicații artterapeutice în consilierea copiilor” - Ed. Primus, 2010;
- Kuzma, K. - "Înțelege-ți copilul!" – Ed. Viață și sănătate, Buc. 2009;
- Robu, M. – „Empatia în educație” – Ghid pentru cadrele didactice din învățământul preuniversitar” – Ed. Didactica Publishing, Buc. 2008.

DEBUTUL REUȘIT AL FIECĂREI ZILE DE ȘCOALĂ – ÎNTÂLNIREA DE DIMINEAȚĂ

Înv. Marc Aurica – Școala Gimnazială Câmpeni

Această modalitate de debut a fiecărei zile de școală pornește de la ideea de realizare a unui climat afectiv deschis, ce încorporează valori utile ce pun baza creării unei comunități de elevi responsabili și protectori, cărora să le pese și care să-și dezvolte atitudini, competențe sociale și emoționale. De fapt, întâlnirea de dimineață contribuie la încheierea colectivului în întregul său, elevi și cadre didactice, are menirea de a deschide sufletul copiilor, de ai apropia. Crearea unei atmosfere destinate la începutul zilei îi determină pe elevi să fie mai activi, le stimulează curiozitatea, îi încurajează să-și exprime propriile gânduri, să ia atitudine, să-și ajute aproapele, să fie mai toleranți, să-i asculte și să-i respecte pe ceilalți.

Rolul pe care fiecare școlar îl are în această activitate de debut a zilei îi determină să resimtă valoarea personal și să fie predispuși la toleranță, acceptare, simpatie, înțelegere. Toate acestea însă depind în mare măsură și de entuziasmul și atitudinea pozitivă, cooperantă a dascălului pe parcursul activității, așa cum spunea G. C. Longinescu „Toată taina unei lecții bune, stă în căldura sufletului. Trebuie să zbârnâie sufletul dascălului ca să răsunе strunele din sufletul școlarului”.

Fiecare zi de școală își are importanța ei pentru un copil. Orice zi începe cu o dimineață, orice întâlnire cu un salut, iar orice salut poate fi un mesaj pentru întreaga zi. Toate acestea vin să evidențieze rolul stimulatив al întâlnirii de dimineață. Din ceea ce copilul de azi învață, poate adultul de mâine nu-și va aminti totul, ci printre cele rememorate cu plăcere se va afla modul în care dascălul i-a răspuns la salut, felul în care i-a zâmbit sau cum și-a împărtășit sentimentele cu colegii de clasă.

Această modalitate de debut a fiecărei zile de școală pornește de la ideea de realizare a unui climat afectiv deschis, ce încorporează valori utile ce pun baza creării unei comunități de elevi responsabili și protectori, cărora să le pese și care să-și dezvolte atitudini, competențe sociale și emoționale. De fapt, întâlnirea de dimineață contribuie la încheierea colectivului în întregul său, elevi și cadre didactice, are menirea de a deschide sufletul copiilor, de ai apropia. Crearea unei atmosfere destinate la începutul zilei îi determină pe elevi să fie mai activi, le stimulează curiozitatea, îi încurajează să-și exprime propriile gânduri, să ia atitudine, să-și ajute aproapele, să fie mai toleranți, să-i asculte și să-i respecte pe ceilalți.

Pentru ca această activitate să-și atingă scopul propus, este recomandat să fie respectate următoarele:

- elevii să se așeze în cerc, ceea ce le permite să se vadă unii cu alții, nefiind nimeni în față sau în spate. Cadrul didactic va fi și el parte a cercului
- activitatea să aibă o durată de 20-30 de minute, în funcție de vârsta copiilor

- să aibă structura: salutul, împărtășirea cu ceilalți, activitatea de grup și mesajul zilei (noutățile zilei).
- să fie stabilite și respectate anumite reguli, împreună cu copii, în funcție de vârstă și nevoile grupului

Fiecare etapă a întâlnirii de dimineață are un rol important în derularea întregii activități și contribuie la reușita acesteia. Salutul poate fi un simplu „Bună dimineața” din partea dascălului și propagat apoi în cerc. Dar pe parcurs pot fi folosite saluturi distractive, atrăgătoare, respectuoase și mobilizatoare. Se poate completa cu o urare prilejuită de un eveniment din viața unui elev a școlii.

Împărtășirea cu ceilalți e bine să fie realizată astfel încât copiii să fie pe rând, în centrul atenției. Poate fi desemnat „omul zilei”, care, stând în fața celorlalți să-și împărtășească gândurile și sentimentele, abordând subiecte importante pentru ei.

Activitatea de grup poate cuprinde activități tematice cu toată clasa în grupuri mai mici, jocuri de cuvinte, exerciții de matematică distractivă, jocuri în perechi, cântece. Toate acestea vor fi scurte, energice, plăcute și distractive.

La „noutățile zilei, știrea zilei sau mesajul zilei” se va comunica ce este mai interesant și mai important pentru aceea zi, stabilindu-se un mesaj care să-i coordoneze spre îndeplinirea obiectivelor propuse.

Rolul pe care fiecare școlar îl are în această activitate de debut a zilei îi determină să resimtă valoarea personal și să fie predispuși la toleranță, acceptare, simpatie, înțelegere. Toate acestea însă depind în mare măsură și de entuziasmul și atitudinea pozitivă, cooperantă a dascălului pe parcursul activității, așa cum spunea G.C.Longinescu „Toată taina unei lecții bune, stă în căldura sufletului. Trebuie să zbârnâie sufletul dascălului ca să răsunе strunele din sufletul școlarului”.

Bibliografie:

- Revista „Învățământul primar” nr 1-3/2006, Editura Miniped, București
Revista „Învățământul primar” nr 1-2/2005, Editura Miniped, București
Revista “Didactica”, nr 8 – septembrie, octombrie / 2009, Editura Didactica Publishing House, București
Ionescu, Mihaela, *Managementul clasei*, Ed. Humanitas, București, (2003)
Bane, Colleen, *Bună dimineața! Mă bucur că ești aici, Manualul cadrului didactic pentru Întâlnirea de dimineață*, Centrul pentru Educație și Dezvoltare Profesională, București, (2004)

DESPRE CREATIVITATE CU ACCENT PE SPECIFICUL CREATIVITĂȚII LA PREȘCOLARI

Prof. Huștiuc Nicoletta, GPN Vinerea/Sc. Gim nr. 3 Cugir

Creativitatea este un fenomen complex, dar nu este misterios și nici nou, fiind cunoscut deja. Cercetările sunt diferite și progresele lente, totuși, numeroase date au fost deja dobândite.

Unii autori deosebesc două laturi ale creativității: obiectivă și subiectivă. Din punct de vedere al aspectului obiectiv, creativitatea se determină prin produsul final, care poate fi o intervenție, o descoperire, rezolvarea unei probleme. În ceea ce privește aspectul subiectiv, el privește procesul de creație. Plecând de la analiza unor date, autori precum Poincare au încercat să stabilească stadiile sau fazele actului creator, delimitând conceptual următoarele:

- sesizarea problemei
- analiza și definirea problemei
- strângerea materialului de lucru
- formularea de ipoteze, restructurarea materialului.

Toate acestea pentru a conduce la actul creator în sine, se subdivide la rândul lor în alte subetape: sesizarea problemei, analiza minuțioasă, strângerea informației cu accent pe soluționarea

problemei, căutarea mintală a soluției, incubația sau așteptarea și iluminarea sau inspirația. Astfel, principalele aptitudini care favorizează iluminarea sunt: originalitatea, neconvenționalitatea, neconformismul, independența gândirii, flexibilitatea cognitivă, capacitatea de a restructura, capacitatea de evaluare și decizie.

Printre caracteristicile de personalitate ale indivizilor creativi se înscriu în primul rând, atitudinile intelectuale nonconformiste. Creativitatea și conformitatea sunt antitetice. Conformitatea restrânge libertatea și independența gândirii, încorsetează potențialul creativ, canalizându-l în direcții convenționale și stereotipice. Atitudinea creativă presupune spontaneitate, autonomie intelectuală, orientare independentă a gândirii. Printre altele, indivizilor creativi le sunt caracteristice: încrederea în sine, inițiativa, independența, impulsivitatea, spiritul de dominare, slaba preocupare pentru aprecierea și aprobarea acțiunii lor de către alții, animați de idealuri înalte, manifestă o constantă încredere în resursele proprii și manifestă tendința autoafirmării și realizării. Spre deosebire de ceilalți factori ai creativității, atitudinile depind în totalitate de educație.

Creativitatea este puternic stimulată și de factori noncognitivi, cum ar fi variabilele motivaționale. Creativitatea există atât la adulți cât și la copii, dar în cele ce urmează mă axez pe cultivarea creativității la preșcolari. E de la sine înțeles că educatoarele, în munca cu preșcolarii pentru a obține rezultate trebuie să fie creative.

Având în vedere cele spuse mai sus putem spune că la vârsta preșcolară „creativitatea” copiilor are un caracter subiectiv, în sensul că nu se exprimă prin „producții” noi și originale din punct de vedere obiectiv. Pentru a realiza astfel de valori, copii mai întâi trebuie să asimileze conținuturile și formele normelor sociale, în procesul dezvoltării motrice, fizice, afective, sociale și intelectuale. De îndată ce îi sunt asigurate condiții optime, preșcolarul poate și trebuie să devină creator în modalitatea de expresie motrică, grafică, verbală.

Perioada preșcolară mică se caracterizează printr-o creștere a intereselor, aspirațiilor și a aptitudinilor mărunte implicate în satisfacerea plăcerii de explorare a mediului.

În perioada preșcolară mijlocie copilul traversează un ușor puseu de creștere pe plan psihologic, se intensifică dezvoltarea limbajului, astfel între 3 și 5 ani se câștigă cam 50 de cuvinte pe lună. Jocul devine o activitate de bază, încărcată de caracteristici active de manipulare a experienței de viață, a emoțiilor, acțiunilor și conduitelor ce se vehiculează în ambianța sa. În general curiozitatea devine mai amplă și abordează mai pregnant relațiile dintre fenomene. Acum crește fragilitatea afectivă, apărând crizele de prestigiu.

Preșcolarul mare, 5-6 ani, manifestă în ansamblu o mare forță, agilitate, inteligență. Câmpul atenției este dominat de o înțelegere mai profundă a situațiilor. În perioada preșcolară mare, activitatea creatoare este evidentă, cu tendințe de diferențiere. Desenul, muzica, artizanatul mărunț, colajele, construcțiile, mozaicul, puzzle-ul interesează mult pe copii. La fel serbările, poeziile, jucăriile, jocuri cu cântece și jocuri cu rol.

Capacitatea de învățare devine activă și este dublată de interese de cunoaștere care încorporează și forme mai evaluate de simbolizare, în care acționează integratori verbali: alimente, păsări, flori, fructe, meserii. În grădiniță, copilul traversează programe educative care îi măresc sensibilitatea intelectuală - observativă, îl abilitază cu manualități tot mai complexe care uneori îl pun în contact cu elemente artistice. Se consideră că simbolistica infantilă este impregnată de un decalaj între dezvoltarea afectivității față de cea intelectuală. În acest sens se vorbește de o vârstă a simbolurilor, între 4 și 5 ani, dominația planului imaginativ fiind evidentă ca suport al dezvoltării simbolistice ludice.

În general jocul, la vârsta preșcolară, constituie un cadru pentru antrenarea virtuților creativității, amplificând posibilitățile de expresie comportamentală, sporind dinamismul creativ al preșcolarilor, de aici ivindu-se nevoia de explorare a noului în raport cu propria experiență.

În încheiere, fără a avea pretenția de a atinge decât foarte puțin din complexitatea acestei teme, e necesar să subliniez faptul că sentimentele de bucurie și satisfacție pe care copiii le încearcă la încheierea cu succes a unei sarcini, realizate chiar și în joacă, contribuie în mod deliberat la educarea dragostei pentru lucrul bine făcut, optimism, încredere în forțele proprii, condiții necesare creării unui climat creativ.

Bibliografie:

*Sima, I., „Creativitatea la vârsta preșcolară și școlară mică”-EDP, București, 1997

*Guilford, J., „Trăsăturile caracteristice ale creativității, EDP, București, 2003

PROFESORUL DE RELIGIE, ÎNDRUMĂTOR PE CALE

Prof. Sgubea Luminița, Școala Gimnazială Nr.3 Cugir

Una dintre trăsăturile definitorii ale societății actuale o constituie *bombardamentul* mediatic la care este supus omul în fiecare zi. Această *avalanșă* de informații ne absoarbe întreaga atenție, angrenându-ne într-un ritm amețitor și epuizant, așa încât sunt din ce în ce mai puțini cei care mai au răgazul să se adune pentru a-și asculta vocea lăuntrică sau pentru a-și pune ordine în propria-i viață. Astfel, putem spune că cea mai mare criză a lumii contemporane nu e cea a resurselor naturale, ci a înstrăinării omului de Dumnezeu și de sine. De aici, necesitatea de a ne oferi momente de liniște, de *limpezire spirituală*, în care să fim singuri, cu noi înșine, departe de vârtoarea mediatică a știrilor și a zgomotului cotidian. În acest sens, ora de religie poate însemna un *prag* al întoarcerii spre sine, o deschidere către universul interior sau o *oprire* în *rostirea de taină*, prin care cuvântul, trecând dincolo de simpla informație, își descoperă, în chip lucrător, sensul și puterea sa transfiguratoare.

Religia are un rol esențial în cadrul sistemului public de învățământ românesc întrucât vizează omul în integralitatea lui. Două dintre aspectele majore pe care le are în vedere sunt: *originea* și mai ales *finalitatea omului*, ceea ce presupune o înțelegere a existenței sale pe pământ și o împlinire a rostului acestei existențe. Religia a fost și rămâne un factor și un mediu de formare a omului. În cadrul orei de religie, prin cunoașterea învățăturii de credință creștină, se urmărește educarea comportamentului moral al elevilor, formarea caracterului uman. Valorile oferite de educația religioasă sunt extrem de necesare, mai ales în această perioadă de secularizare a societății românești, întrucât ele reprezintă pentru elevi un reper spiritual esențial și un liant existențial între toate cunoștințele teoretice, dobândite prin studiul celorlalte discipline. Educația religioasă reprezintă un factor de comuniune și de stabilitate în societatea românească, prin aceea că apără și promovează identitatea spirituală și demnitatea persoanei care trăiește azi într-o lume din ce în ce mai fragmentată din punct de vedere spiritual și social. Niciun învățământ și nicio pedagogie nu constituie un fundament în sine, circumscris unui moment actual, ci se bazează pe gândirea și pe experiența acumulată în timp, fiind rodul unor generații întregi de pedagogi. De aceea, trebuie să legăm totul, să luăm din trecut elementele de valoare pentru a le aplica în prezent, ducând astfel mai departe tot ceea ce este bun.

Scopul educației religioase este să pregătească sufletul pentru viața viitoare. Dumnezeu îl cheamă pe om să crească de la *chip* la *asemănarea cu El* (*Facere* 1, 28), să urmeze din fragedă vârstă un parcurs ascendent spre cunoașterea Lui, prin comuniune cu El, în iubire. Pentru educatorul creștin, investirea de către însuși Învățătorul Suprem cu puterea de a învăța, aduce o responsabilitate care se amplifică pe măsură ce acesta conștientizează că misiunea lui nu este una oarecare. Trebuie însă să renunțăm la tendința de a-i *modela* pe ceilalți după *chipul* și *asemănarea* pe care am hotărât-o pentru ei, fiindcă nu vom câștiga nimic încercând să silim pe cineva să meargă pe calea voii lui Dumnezeu, la fel cum și Hristos a spus „*Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie.*” (*Matei* 16, 24) Transformarea oamenilor în creștini începe din interior, prin convingere, prin exemplu, mai ales prin iubire, iar nu prin constrângere.

Profesorul de religie nu are numai datoria de a transmite copiilor cunoștințe religioase, el trebuie să aibă conștiința apostolatului său, a faptului că este ucenic al lui Hristos, că este propovăduitor al Evangheliei, de la catedră. El trebuie să se străduiască să lumineze mintea copilului prin cunoașterea lui Dumnezeu, să-i încălzească inima prin iubirea de Dumnezeu și să-i îndrume voința spre împlinirea poruncilor Lui. Scopul muncii educatorului trebuie să fie zidirea în ființa fiecărui elev a unei fapte noi, renăscute prin harul lui Dumnezeu și prin strădanie personală. Pentru acesta, se cuvine ca profesorul de religie să cunoască bine și să aprofundeze învățătura creștină, să cerceteze Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți, dar mai ales să privească neconținut la Domnul Hristos, Învățătorul prin excelență, cel mai mare pedagog după cum îl numește Clement Alexandrinul.

Prin activitatea Sa de învățător, Mântuitorul a evidențiat nu doar necesitatea utilizării celor mai potrivite metode educaționale, ci și rolul esențial al educatorului în procesul de formare intelectuală și

spirituală al învățăceilor. În orice demers educativ, dar mai cu seamă în cel religios, elevul participă activ în măsura în care recunoaște în dascălul său un îndrumător care-l acceptă din iubire, așa cum este el, îl sprijină în eforturile sale și-l ajută să înțeleagă și să depășească nereușitele de moment. Suportul unei astfel de atitudini îl reprezintă trăirea religioasă a profesorului, impusă de exigența profesiei de *îndrumător pe cale*, de experiența sa personală, întrucât *nu poți duce pe cineva acolo unde nu ai fost. Dacă nu ai parcurs drumul respectiv, nu poți conduce pe altcineva pe acel drum. Ghid poate fi doar acela care a parcurs drumul*. Pedagogul este bun numai atunci când trăiește pedagogia și împlinește chemarea pe care o are. Cel care nu arde ca o lumină într-o biserică, acela nu e pedagog, pentru că pedagogia nu se învață, se trăiește. Învățământul religios, spre deosebire de celelalte obiecte de studiu, se adresează întâi inimii și mai apoi gândirii. Între cele două nu există *antinomie*, ci ele se împletesc în mod armonios, spre a forma adevăratul om, inima fiind lăcașul iubirii, iar rațiunea cel al științei. În porunca Sa, Hristos a pus pe primul loc inima, pentru că inima este necuprinsul tainei personale a omului. Mentea reflectă starea inimii noastre, întrucât, așa cum spunea Domnul Hristos, *gândurile ies din inimă* (Matei 15,19). Într-o persoană transfigurată prin lucrarea Duhului Sfânt, mintea și inima se reunesc și devin una, după fire. Aceasta este inima curățită, trezită prin har și printr-o viață trăită potrivit Evangheliei. În acest sens, cultivarea virtuților devine o sarcină aflată dincolo de orice sistem educațional. În societatea postmodernă, criteriul cunoașterii este socotit a fi abilitatea intelectuală, acel cumul divergent de cunoștințe fără relevanță în practica de zi cu zi. În realitate însă, judecățile morale și spirituale *ies din inimă*. În educația duhovnicească a copiilor, prima grijă a dascălului nu ar trebui să fie aceea de a le spori cunoașterea prin transmiterea de cunoștințe teoretice, ci de a atrage harul asupra lor, prin viața și rugăciunea sa, și a lăsa astfel inima fiecărui copil să se alipească de Dumnezeu. Cu cât educatorii dobândesc mai mult har, mai multă înțelepciune, cu atât activitatea lor didactică devine mai rodnică. Discuțiile teologice cu elevii sunt o mică parte a educației creștine. Rugăciunea, ca atragere a harului lui Dumnezeu, e o dimensiune fundamentală a preocupărilor noastre orientate spre copii, chiar și atunci când ei nu sunt împreună cu noi.

Prin urmare, pentru buna reușită a educației religioase este nevoie ca educatorul creștin - factorul cel mai important al educației - să corespundă anumitor cerințe. Fără profesori de vocație nici cea mai bună organizare a învățământului, nici cele mai potrivite metode și mijloace nu prețuiesc nimic. Datorită faptului că profesorul este cel care influențează decisiv educația elevilor, acesta trebuie să aibă o personalitate deosebită. Fără a i se cere să fie desăvârșit, el trebuie să dovedească o permanentă strădanie spre a-și contura personalitatea, să tindă neîncetat spre desăvârșire. De aceea, pentru un bun educator se cer atât calități intelectuale și fizice, cât mai cu seamă, calități morale și spirituale.

Din punct de vedere *intelectual*, un profesor de religie trebuie să posede o bună cultură generală, dublată de o cultură specială teologică. De asemenea, să aibă, între altele, inteligență vie, imaginație creatoare și o memorie bună. El trebuie să fie un specialist în materia pe care o predă, având totodată și cunoștințe psiho-pedagogice, care să-i permită o comunicare optimă cu elevii. În acest sens, el trebuie să fie un cititor pasionat îndeosebi al literaturii teologice, dar și al cărților din domeniile conexe. Întrucât dascălul de religie nu este un simplu transmițător de cunoștințe ci un mărturisitor al lui Hristos, una dintre trăsăturile esențiale ale personalității sale, din punct de vedere intelectual, este cunoașterea Sfintei Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți.

Cu privire la *calitățile fizice*, menționăm că profesorului i se cere un trup sănătos, fără defecte izbitoare, voce plăcută, sonoră și un chip luminos. Ținuta vestimentară trebuie să fie îngrijită și lipsită de excentricități. Este cunoscut faptul că ordinea sau dezordinea externă a unui om o reflectă pe cea interioară. De aceea, e de prisos să insistăm că profesorul de religie reprezintă Biserica nu numai prin cultura teologică și viața morală, ci și prin înfățișare, îmbrăcăminte, gestică și mimică. La ore, el trebuie să fie îmbrăcat la fel ca pentru biserică, întrucât catedra orei de religie trebuie să fie pentru el un altar sfânt, nu un loc oarecare.

În ceea ce privește *profilul religios-moral*, înainte de orice, dascălul de religie trebuie să aibă *dreaptă credință* pentru că el nu predă o lecție oarecare, ci un crez anume, drept, deplin și neștirbit al adevărului: crezul ortodox. Oamenii atinși de scepticism nu pot face educație religioasă copiilor. Orice sentiment religios, adânc și dezinteresat, e subtil. Oamenii dotați cu multă religiozitate se bucură de un grad de *sensibilitate* naturală. Educatorul religios trebuie să-și dea seama că sentimentul trebuie întreținut, de aceea, oricât de mare i-ar fi cultura religioasă, trebuie să-și sporească sensibilitatea duhovnicească neîncetat. Felul prezenței sufletești a educatorului hotărăște soarta educației. Fiecare om induce o anume atmosferă și stare de spirit. Sunt oameni care sfințesc totul în jur și sunt alții care întinează; unii liniștesc prin simpla lor prezență, alții aduc tulburare chiar fără să spună un cuvânt. Educatorii ar trebui să fie persoane care purifică prin simpla lor prezență, care întăresc sufletele și le înalță. Ei trebuie să caute să-și cultive în permanență virtuțile și să vină în fața clasei cu ce au mai bun. În cadrul orelor de religie credința nu se predă și nu se învață în vederea îmbogățirii culturii generale a elevilor, ci pentru a le deschide sufletul spre cunoașterea lui

Dumnezeu și spre o viață în care ei să observe și să urmeze valorile creștine. O bună educație religioasă trebuie să-i conducă astfel pe elevi, încât aceștia să aibă măcar câteodată ideea unei alte existențe, infinit mai înalte și mai frumoase, care tronează peste noi și care e rațiunea noastră ultimă de a exista.

O altă calitate morală a educatorului, la fel de însemnată, este *sinceritatea*. Această virtute este, în general, cea dintâi condiție a metodicii. Știința metodei vine în al doilea rând. Copiii simt falsitatea, întrucât întâia lor pornire e sinceritatea. E o eroare din partea profesorului atunci când acesta crede că elevii nu observă ce este în sufletul său. Sinceritatea în educație e așadar o condiție primordială. Însă aceasta devine educativă doar atunci când dascălul reușește să-i învețe pe copii prin propriul său mod de viață.

Între alte virtuți care încununează profilul moral al unui adevărat dascăl de religie amintim și smerenia, răbdarea, blândețea și dragostea. *Smerenia* îl face pe profesor să-și recunoască limitele și-l ferește să cadă în extremele subestimării sau supraestimării puterilor proprii. Dacă educatorii sunt ei înșiși recunoscători Părintelui ceresc pentru darurile primite, conștienți fiind de faptul că tot ce sunt și tot ce au este *darul lui Dumnezeu* (Iacov 1,17), atunci elevii vor învăța din atitudinea lor mai mult decât din orice altceva. Învățătura, ca și rugăciunea, se risipește atunci când ne oprim, gândindu-ne la cât de bine le facem. În acest sens, Sfântul Grigorie cel Mare consideră că educatorul, *după ce și-a îndeplinit îndatoririle sale, trebuie să se întoarcă în el însuși pentru ca viața și propovăduirea să nu-l ducă la trufie. Adeseori, o cuvântare reușită și bogată în conținut înalță sufletul cuvântătorului și succesul obținut îi poate cauza o bucurie tainică. De aceea, educatorul trebuie să trezească în el frângerea de sine și să trăiască în smerenie sfântă*. Profesorul de religie trebuie să fie un om al smereniei, raportându-se mereu la idealul suprem, Mântuitorul Iisus Hristos.

A face educație înseamnă, de asemenea, a avea *răbdare*. Rezultatele muncii unui profesor nu se văd imediat decât într-o foarte mică măsură. Educația trebuie făcută cu răbdare și temeinic; rezultatele reale sunt cele care se constată în timp. În ceea ce privește *blândețea*, la religie, mai mult ca la oricare altă disciplină, această calitate a dascălului e o condiție *sine qua non* pentru o bună desfășurare a lecției. Blândețea îl ajută pe profesor să câștige încrederea elevilor, fără de care nu este posibilă educația.

Virtutea cea mai înaltă, care trebuie să împodobească sufletul profesorului de religie, este însă *iubirea*. Iubirea creștină, ca principiu fundamental al educației, este *firul roșu* al întregului sistem educațional. Un dascăl adevărat poate fi numai acela care este pătruns de o mare iubire pentru Dumnezeu și pentru oameni. *Prin iubirea aproapelui avem metoda educativă, calea de a cultiva, îmbunătăți și perfecționa omul, până la asemănarea lui cu Dumnezeu. Iar iubirea lui Hristos este cea mai bună metodă educativă prin care oamenii pot deveni mai buni și mai fericiți, cel mai bun program social și mai autentic ideal cultural*. Dragostea îl face pe profesor să asculte orice dorință a copiilor, să înțeleagă scăderile lor pentru a le înlătura. Educatorii trebuie să trateze fiecare elev potrivit caracterului său, recunoscând că orice trăsătură poate fi convertită într-o direcție bună. Intervenția noastră în viața unui copil nu trebuie însă să se realizeze prin reacții pătimașe. Scopul este de a oferi ce e mai bun pentru școlar, nu de a controla existența sa. Să-I facem loc lui Dumnezeu să acționeze și să încurajăm elevul să-L cheme în viața lui. Educatorul creștin are datoria să prețuiască și să-i iubească pe copii, așa cum Mântuitorul I-a iubit.

Toate aceste virtuți, dacă vor împodobi sufletul unui dascăl de religie, vor confirma *vocația autentică* a acestuia și mărturia lui de catehet. Profesorul de vocație este, de fapt, un martor și mărturisitor al Învățătorului Suprem și al Evangheliei Sale, fiindcă el nu învață în nume personal, ci în numele lui Hristos.

Ca atare, profesorul de religie trebuie să traspmită adevărurile de credință cu dăruire și jertfă de sine, iar acest lucru presupune o chemare specială. Doar dacă va înțelege și își va asuma vocația de *îndrumător pe cale*, va reuși să transmită adevărurile de credință copilului așa încât acesta să devină un bun creștin, un mărturisitor al lui Hristos. Îndrumător adevărat este acela care îl poartă în sine pe Hristos - *Logosul întrupat*, prin Care devine *sălaș* al luminii necreate și, de aici, autoritatea de a mărturisi și împărtăși elevilor Adevărul. Teolog și dascăl de religie este așadar cel a cărui cunoaștere izvorăște din rugăciune, cel care trăiește adevărul dumnezeiesc ca o realitate personală, întreaga sa viață fiind, pentru elev, cel mai puternic mod de a-L mărturisi pe Hristos. De aceea, un astfel de *îndrumător pe cale*, care mai întâi va împlini înlăuntrul său această sfântă lucrare și abia apoi îi va învăța pe alții, „mare se va chema în Împărăția lui Dumnezeu“ (Matei 5,24).

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE SCRIPTURISTICE ȘI PATRISTICE

1. **Biblia sau Sfânta Scriptură**, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, 2001.
2. **Sfântul Grigorie cel Mare**, *Cartea Regulei pastorale*, trad. Alexandru Moisiu, Ed. Centrului Mitropolitan, Sibiu, 1987.

II. LUCRĂRI, STUDII ȘI ARTICOLE

1. **Băncilă, Vasile**, *Inițierea religioasă a copilului*, Ed. Anastasia, București, 1996.
2. **Danciu, Ana**, *Metodica predării religiei în școlile primare, gimnaziale și licee*, Ed. Anastasia, București, 1999.
3. **Felea, Ilarion V.**, *Religia culturii*, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române, Arad, 1994.
4. **Holbea, Gheorghe & Opriș, Dorin**, *Apostolat educațional. Ora de religie-cunoaștere și devenire spirituală*, Ed. Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012.
5. **Leonte, Laetitia**, *Ucenicul lui Hristos. Îndrumări metodice pentru predarea religiei în școli*, Ed. Crater, București, 1998.
6. **Maica Magdalena**, *Cum să comunicăm copiilor credința ortodoxă*, trad. Cristian Pop și diac. Ioan I.Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2002.
7. **Opriș, Dorin**, *Religia și școala. Cercetări pedagogice, studii, analize*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2011.
8. **Popescu, Anastasia**, *Cum să-i învățăm pe copii religia - îndreptar realizat împreună cu Răzvan Bucuroiu*, Ed. Anastasia, București, 1995.

ENERGETICA ORGANISMULUI ȘI OBEZITATEA

Prof. Poptelecan Călin, Școala Gimnazială „Toma Cocișiu” Blaj

Pentru o funcționare normală, organismul uman necesită un aport permanent de energie, aport care se realizează cu ajutorul principiilor alimentare. Fiind vorba de un organism homeoterm (temperatura corpului constantă) și lipsit de capacitatea de depozitare a căldurii precum și de transformare a altei forme de energie exterioară, sursa unică și indispensabilă a supraviețuirii omului rămâne energia obținută prin desfacerea legăturilor chimice din structura alimentelor.

Starea de sănătate a fiecărui individ evaluată adesea prin ceea ce numim „status nutrițional” optim derivă din echilibrul obținut între necesarul și aportul nutrițional, astfel că existența unei stări de nutriție optime promovează creșterea și dezvoltarea organismului, menține starea de sănătate, permite desfășurarea activității zilnice și participa la protecția organismului față de diverse agresiuni sau boli.

În cazul organismului uman aportul energetic este discontinuu și variabil, în timp ce consumul energetic este permanent. Este necesară existența unor depozite energetice care să asigure organismului uman „combustibilul” în perioadele dintre mese. Se poate vorbi astfel de două perioade distincte, perioada alimentară și cea de post, în cadrul cărora căile metabolice activate sunt diferite, ducând la stocarea de energie sub formă de glicogen și trigliceride, fie la consumul din depozitele glucidice și lipidice, uneori chiar proteice.

Mărimea depozitelor energetice este impresionantă la oameni, astfel în cazul unei persoane slabe țesutul adipos depozitează energia necesară pentru 2-3 luni de zile, iar în cazul unei persoane obeze, depozitele de energie pot ajunge și pentru 1 an, iar atunci când organismul este în echilibru energetic aceste depozite rămân nemodificate, deci persoana își menține greutatea corporală.

Pe baza celor descrise mai sus încercăm să abordăm o temă care a devenit de interes în țara noastră și nu numai, adică obezitatea.

Astfel, obezitatea este o tulburare cronică a stării de nutriție caracterizată prin creșterea greutății corporale pe seama țesutului adipos, care rezultă dintr-o lipsă de corelare între aportul caloric crescut și cheltuielile energetice reduse. Ea reprezintă un exces de lipide în compoziția corpului, produs prin creșterea numărului de adipocite dar și volumului acestora urmate de creșterea în greutate.

Greutatea corporală crescută, adică obezitatea este una din cel mai importante probleme de sănătate publică în rândul copiilor și bineînțeles tinerilor. Obezitatea este însoțită întotdeauna de afecțiuni care includ sistemul cardiovascular, diabetul zaharat, disfuncțiile ortopedice alături de

unele de ordin psihic cum ar fi stima de sine alterată, depresie, toate cu consecințe nefavorabile asupra scăderii calității vieții. Obezitatea este în creștere, fiind mai mare ca frecvență la băieți, sigur cu implicațiile psihosociale și comportamentale, autopercepția este diferită pe sexe, astfel fetele consideră că au greutatea mai mare decât ar trebui să fie în mod normal, aici mai trebuie menționat și aspectul legat de consumul micului dejun mai ales în rândul fetelor, consumul zilnic de fructe și legume este semnificativ mai mic la băieți și în familiile cu un nivel socio-economic scăzut, având și o tendință de scădere pe măsura înaintării lui în timp.

România are un loc fruntaș în ceea ce privește consumul de băuturi răcoritoare, cei cu familii mai înstărite au un consum mai ridicat. Adolescenții noștri ocupă așa cum reiese din datele statistice, atât fetele cât și băieții un loc codaș în ceea ce privește activitatea fizică, care activitate scade de asemenea odată cu vârsta. Sedentarismul și comportamentul sedentar sunt mai frecvente cu cât copilul este mai mare, de frecvența foarte mare în familiile cu un nivel de trai ridicat.

Așa cum afirmam mai devreme obezitatea dă foarte multe complicații atât metabolice cât și endocrine, cardiovasculare, respiratorii, cutanate și psihologice. Dintre complicațiile metabolice amintim diabetul zaharat de tip 2, steatoza hepatică, iar cele endocrine marchează o dezvoltare pubertară precoce, cum ar fi boala ovarelor polichistice, iar dintre cele psihologice – tulburări de comportament și mai ales scăderea stimei de sine.

Asupra mecanismului de dezvoltare a obezității nu există o elucidare deplină, se confirmă însă faptul că obezitatea apare atunci când aportul energetic depășește cu mult consumul de energie, ca primă cauză incriminată ar fi stilul de viață defectuos care dictează greutatea.

Un prim pas spre obezitate îl constituie și o dietă bogată în calorii, grăsimi și săracă în elemente nutritive, mâncarea de tip fast-food, alimentele procesate, chipsurile, saleurile, sucurile carbogazoase și dulci. Un alt element important îl constituie activitatea fizică, rata sedentarismului care a crescut în rândul tinerilor, sportul fiind înlocuit cu tehnologie și nu în ultimul rând mass-media, studiile arătând în acest sens că un copil cu vârsta între 2-14 ani petrece în medie între 2-4 ore zilnic în fața televizorului sau calculatorului, care nu contribuie numai la lipsa activității fizice dar și stârnește pofta de mâncare prin anumite reclame sau emisiuni culinare.

Există și situații în care obezitatea la copii se datorează genelor sau altor cauze medicale – hipotiroidism, deficit de hormoni sau efectelor secundare datorate unor medicamente cum ar fi steroizii.

Toate datele arată că cea mai importantă metodă de a stopa acest „flagel” este fără doar și poate prevenția, în special prin schimbarea stilului de viață privind dieta și exercițiul fizic toate însă cu un impact redus asupra creșterii ratei obezității. De asemenea se insistă și asupra prevenției în primul rând asupra copiilor deoarece este mult mai ușor pentru un copil să scadă în greutate decât un individ adult. Regulile care previn excesul de greutate și obezitatea la copii trebuie să intervină atât asupra comportamentelor alimentare cât și asupra activității fizice și de altfel să implice individual alături de familie, școală sau locul de muncă.

Astfel O.M.S. (Organizația Mondială a Sănătății) recomandă pentru prevenirea obezității la copii: consumul de cereale integrale, fructe și legume, limitarea consumului de glucide, consumul de apă în cantități de aproximativ 50-60 ml/kg corp, stimularea activității fizice minim 60 de minute/zi.

De ce activitatea fizică? Pentru că activitatea fizică determină cheltuiala energetică și asigură un control optim al greutateii corporale reducând riscul unor boli cardiovasculare, diabet, reduce nivelul colesterolului din sânge, scade glicemia, scade riscul cancerului de colon și a cancerului de sân. De aceea O.M.S. recomandă copiilor se efectueze zilnic activitate fizică, în medie 60 de minute și sub alte forme decât cele consacrate, forme prin care să ardă calorii și să activeze sistemul circulator și nu numai cum ar fi: urcatul scărilor în loc să folosești liftul, mersul pe jos sau cu bicicleta, înscrierea în echipe care practică diverse forme de mișcare fără să se ajungă la performanțe deosebite.

În lumina celor prezentate putem afirma fără să greșim că o creștere a obezității are consecințe serioase asupra stării de sănătate, cauzele sunt generate de o serie de factori și de aceea

prevenirea și intervenția trebuie realizate din mai multe direcții și ea include în primul rând aplicații active privind prioritățile de alimentație în cadrul diverselor colectivități de copii.

Bibliografie:

- 1.Delighan M, Akhtar-Danesh N, Merchant AT-Childhood Obesity, prevalence and prevention, NutrJournal, 2005, 4;1-8
- 2.Ordinul nr.1563/2008 pentru aprobarea listei alimentelor nerecomandate preșcolarilor și școlarilor și a principiilor care stau la baza unei alimentații sănătoase pentru copii și adolescenți, publicat în Monitorul oficial , Partea I , nr.,651/15.09.2008
- 3.World Health Organization (WHO) - Childhood Obesity Prevention 2012, 1;13-15.
- 4.http://ec.europa.eu/health/nutrition-physical-activity//platform/index_en.htm.
- 5.Mocanu V, Galesanu C, Mandasescu S, Haliga R, Costan R, Badescu M, Depistarea și prevenirea Obezității la copii, Revista Română Pediatrie, 2011, LX(3); 223-227.

PORTOFOLIUL-METODĂ DE EVALUARE TRANSDISCIPLINARĂ

Prof. inv. primar Lazăr Manuela Georgeta, Școala Gimnazială „Avram Iancu” Abrud

Disciplinele din planul de învățământ la clasele I-IV, prin obiectivele cadru și de referință pe care le au în vedere, oferă posibilitatea achiziționării de către copil a unui set de atitudini necesare atât dezvoltării individului ca ființă umană, cât și pentru integrarea lui socială.

Conținutul învățământului, tipurile de exerciții, probleme, sarcini, trebuie gândite astfel încât să răspundă unui anumit efort intelectual, să promoveze un anumit tip de învățare. Schimbarea curriculum-ului la clasele primare asigură un spațiu mult mai mare desfășurării unor activități transdisciplinare, cu care copiii sunt obișnuiți din grădiniță, unde acest mod de lucru este utilizat cu succes, copiii fiind obișnuiți să lucreze timp de câteva zile la o anumită temă, dezvoltându-și capacități diferite prin abordarea acesteia din perspective mai multor domenii de cunoaștere.

Activitățile transdisciplinare abordează o temă generală din perspectiva mai multor arii curriculare, construind o imagine cât mai complexă a temei respective. Este tipul de activitate unde cunoștințele și capacitățile sunt transferate de la o arie curriculară la alta, iar prin intermediul acestor demersuri se urmărește atingerea obiectivelor tuturor ariilor curriculare într-un context integrat, se realizează un cumul bogat de cunoștințe, se obține cadrul propice de muncă intelectuală, iar elevii deprind tehnici și instrumente de lucru necesare studiului. Aceste activități asigură o învățare activă, dau libertate de exprimare copiilor, au rol de diagnostică, fiind un bun prilej de testare și de verificare a cunoștințelor și deprinderilor dobândite de către elevi.

O metodă complexă de învățare și evaluare modernă, proiectată pentru o mai mare perioadă de timp este portofoliul. Realizarea unui portofoliu pe o temă dată oferă elevilor posibilitatea unui transfer de cunoștințe favorizat de abordarea transdisciplinară a învățării școlare, permite elevului să fie creativ, să găsească soluții în situații problematice, să examineze, să mediteze, să formuleze idei și să exprime puncte de vedere diferite, îl încurajează să lucreze în ritm propriu, să se implice în mod responsabil în activitatea de învățare, să-și dezvolte capacitățile de autoevaluare. Portofoliul stimulează creativitatea, ingeniozitatea, implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltă motivația intrinsecă a acestuia și oferă date esențiale despre personalitatea elevului ca individualitate în cadrul grupului.

Portofoliul este un produs complex, format din elemente diferite, ca forme de transmitere a informației și a mesajului: fișe de informare, referate, eseuri, desene, colaje, etc. Elevul adaugă în portofoliu materiale pe care le consideră necesare, materiale care-l reprezintă, subliniind atitudinea și interesul față de domeniul abordat.

Alegerea elementelor de portofoliu obligatorii se subordonează obiectivelor de referință stabilite de către cadrul didactic. Acesta poate prezenta elevilor un model de portofoliu accesibil

vârstei lor, conținând elemente asemănătoare cu cele propuse ca temă, dar trebuie încurajată creativitatea elevului, aceasta fiind criteriul general în evaluarea calității portofoliului, prin gradul de noutate cel aduce.

Portofoliul presupune un demers amplu. Început în clasă prin definirea și înțelegerea sarcinii –uneori chiar prin începerea realizării acesteia - se continuă acasă pe parcursul mai multor zile sau săptămâni (timp în care elevul se poate consulta cu învățătorul) și se încheie tot în clasă, prin prezentarea lui în fața colegilor.

Portofoliul reprezintă cartea de vizită a elevului, prin care învățătorul poate să-i urmărească progresul. Este o mapă deschisă în care se adaugă tot timpul ceva. Materialele pot fi puse la dispoziția colegilor, a părinților, fiind o bună sursă de cunoaștere a elevului. Prin complexitatea și bogăția informației pe care o furnizează, portofoliul poate constitui parte integrantă a unei evaluări sumative.

Cu toate că realizarea unui portofoliu presupune un volum sporit de muncă, el are un caracter motivant pentru elevi, tocmai datorită abordării transdisciplinare a acestuia, a flexibilității și caracterului său complex. Realizarea portofoliului depinde de vârsta elevilor, de specificul disciplinei, de nevoile, de abilitățile și de interesele elevilor. Chiar și cei mai mici școlari, din clasele I sau a II-a pot fi atrași în realizarea unor portofolii prin alegerea unor teme accesibile lor și poți vedea foarte ușor plăcerea cu care lucrează, modul în care se implică pentru a obține o lucrare atrăgătoare, apreciată de colegi, părinți sau învățător.

La clasa pe care o îndrum, am ales ca temă:

„Iarna – anotimpul bucuriei pentru cei mici”.

SCOP:

Consolidarea și sistematizarea cunoștințelor despre anotimpul iarna;

OBIECTIVE

- formarea unor deprinderi de muncă intelectuală;
- dezvoltarea deprinderilor de comunicare verbală și scrisă;
- observarea schimbărilor petrecute în natură în anotimpul de iarnă;
- trezirea respectului față de tradițiile creștine și față de cele tradiționale;
- manifestarea simțului estetic în realizarea unor lucrări artistice pe tema Iarna.

CONȚINUTURI :

Limba și literatura română :

- transcrierea poeziei „Iarna pe uliță” de George Coșbuc și rezolvarea unei fișe de lucru la această temă;
- creații literare ale elevilor ;
- ghicitori culese de către elevi;
- rebus;
- Crăciunul și miracolele lui Moș Nicolae;
- scrisoare către Moș Crăciun;

Religie:

- Crăciunul;
- învățarea unui colind;

Matematica:

- fișă de lucru cuprinzând exerciții pe tema Iarna;

Cunoașterea mediului:

- realizarea unor colaje cu teme: Natura - iarna

Animalele în timpul iernii;

- fișă de lucru;

Ed. muzicală:

- învățarea cântecului „O brad frumos”

Ed. plastică:

- peisaje de iarnă;
- „Omul de zăpadă”;

Abilități practice:

- colaje: „Copaci iarna”; „Brăduți”
- „Omul de zăpadă”.

Munca în vederea realizării portofoliului nu a fost în zadar, deoarece s-au realizat lucrări interesante, produsul finit a conținut nu numai lucrările solicitate ci și altele, gândite de elevii care și-au putut manifesta liberi talentul și creativitatea.

Prin tema aleasă și diversitatea aspectelor sale, elevii au fost antrenați într-o activitate transdisciplinară complexă, gândită ca o provocare și un joc antrenant pentru copiii care au fost puși să-și exprime gândurile, talentul, creativitatea. Asemenea activități sunt deosebit de atractive, stimulează interesul elevilor pentru învățare, se sprijină pe structurile oferite de disciplinele de învățământ, dar permit o libertate totală față de acestea.

Transdisciplinaritatea constituie pentru elevi oportunitatea de a învăța să cunoască, de a învăța să facă, de a învăța să trăiască împreună cu ceilalți, iar demersul educativ pune accentul pe conștientizare, cooperare, spre gândirea critică, spre adaptabilitate și interpretarea unei lumi mereu schimbătoare.

Bibliografie:

- 1) Oprea, Crenguța Lăcrămioara, Strategii didactice interactive, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2006;
- 2) Cucos, Constantin, Pedagogie, Iași, Editura Polirom, 2006
- 3) Trif, Letiția, Pedagogia învățământului preșcolar și primar, Timișoara, Editura Eurostampa, 2008
- 4) Mihăescu, M. și colaboratorii, Activități transdisciplinare. Ghid pentru învățători, Craiova, Editura Radical, 2003

MIJLOCUL PRIN CARE SE REALIZEAZĂ EDUCAȚIA ÎN GRĂDINIȚĂ

Prof. înv. preșcolar Rotaru Alina-Cristina, Grădinița cu PP „Prichindel” Cugir

Întregul sistem de învățământ din țara noastră are ca scop formarea de tineri bine pregătiți, cu o personalitate bine conturată, capabili să se adapteze noilor cerințe care se impun ca urmare a aderării țării noastre la Uniunea Europeană. Școlile aparținătoare unui sistem democratic, așa cum este și cel din țara noastră, trebuie să asigure structuri clar definite implicând relații bazate pe încredere și respect reciproc. Acesta constituie un cadru optim pentru starea de bine a copiilor în calitate de beneficiari direcți și permite implicarea activă și creativă a acestora în rezolvarea problemelor care îi privesc, în formarea lor ca cetățeni responsabili ai societății. Prin acordarea de responsabilități, tinerii au posibilitatea să-și exprime opiniile, să ia decizii și să participe activ la viața școlii, exersând practic abilitățile de care vor avea nevoie mai târziu în situațiile ce le vor întâlni de-a lungul vieții. Din această perspectivă, lucrarea de față își propune să abordeze câteva aspecte esențiale ale comunicării, care facilitează și duc la îndeplinire procesul educativ permanent.

Pornind de la faptul că trăim într-o societate pe care o putem caracteriza ca fiind una „a comunicării” și de la faptul că educația modernă încurajează dialogul, se dorește ruperea frontierelor dintre copil-cadru didactic și se tinde spre instaurarea unei „ideologii a comunicării” (Dortier, 2005 cât în Neculau 1996). Comunicarea transmite nu doar simple informații, ci imagini și norme, ea transportă simboluri sociale și culturale, coduri și diferite tipuri de discurs, imagini ale lumii în care acționează. Comunicarea a devenit obiect de studiu, se învață, are regimul oricărei achiziții umane. Se plasează în inima legăturilor sociale, adică se formează grupuri sociale.

Un grup social nu există ca grup decât în măsura în care membrii săi intră între ei în relații de comunicare. Orale, exprimate prin gesturi și mimică sau scrise, comunicațiile dau seama despre relațiile interpersonale din grup: despre opinii și atitudini, despre ajustări reciproce, tensiuni și conflicte, despre alegeri și respingeri. Structura comunicațiilor și dinamicitatea lor caracterizează și distinge grupul, ne oferă un mijloc de a diagnostica momentul în care se găsește grupul din punct de vedere al coeziunii, cum se

prezintă rețeaua sa de comunicații, care este forța sa de acțiune, cum răspunde așteptărilor membrilor săi (Hurduzeu N., 2005).

Comunicarea este premisa, factorul declanșator și „vehiculul interacțiunii”; nu se poate concepe interacțiunea în afara comunicării, schimbului de mesaje. Ghiglione (1986, 1990 cit. în Neculau, 1996) denumește relația de comunicare ca fiind un „contract de comunicare” ce are loc atunci când accepți să faci parte dintr-un „câmp social”, devenind co-interlocutor. De exemplu, în cadrul unei activități de educare a limbajului te implici într-o discuție în care primești informații de la copii și în același timp le oferi noi informații. De aici rezultă faptul că un contract de comunicare constituie un cadru, un context favorizant care impune norme și obligații, o dimensiune dinamică interacțiunii comunicative. Contractul propune acțiuni în vederea unei construcții comune, o activitate cooperativă între actorii sociali (de exemplu copii-cadru didactic), un context propriu și cadre de interpretare a mesajelor, rezolvă o problemă concretă în care intervine mobilizarea. Astfel, după cum am menționat în exemplul anterior, în cadrul activității de educare a limbajului purtăm discuții pe o anumită temă ce este nouă și interesantă pentru copii din cadrul unui proiect tematic.

Contractul de comunicare nu este numai un concept fondator, o concepție modernă a comunicării din perspectiva teoriei limbajului, cum ne sugerează Brombrg (cit în Neculau 1996), ci ne apare și ca o poziționare, ca un angajament, ca o forță organizatoare a structurilor sociale. Iar grupul este structura-etalon, cadrul în care se construiește și se rodează un contract de comunicare. Emițând judecăți de valoare, schimbând opinii și păreri, stabilind modele comportamentale, actorii sociali sau mai exact copiii formează un grup. În cadrul unui grup, se ajunge la stabilirea unor relații care evident că încep cu o comunicare superficială, apoi dacă persoanele implicate, fie că sunt de același sex, fie că sunt de sex opus, se plac, acționează în vederea dezvoltării respectivei relații. Nu toate relațiile ajung să se dezvolte, unele pot rămâne la un nivel superficial, ocazional, însă toate pot ajunge să se rupă dacă cei implicați nu mai valorizează relația în care sunt implicați și nu mai sunt satisfăcuți de ea.

În grădiniță vorbim în general despre comunicarea organizațională caracterizată ca fiind o comunicare organizată deoarece cadrul didactic respectă anumite norme din curriculum pe care le particularizează în funcție de grupa de copii care o are. Pentru a putea fi caracterizată drept *organizată*, comunicarea organizațională trebuie să prezinte următoarele caracteristici:

- ❖ să fie orientată spre *finalitate* (scop), adică să reflecte un plan de ansamblu și obiectivele pe care și le asumă cadrul didactic;
- ❖ să fie *multidirecțională* și anume să se realizeze de sus în jos, pe orizontală, pe verticală etc., asta stabilindu-se în funcție de situația întâlnită la grupă;
- ❖ să fie *instrumentală*, semnificând să se sprijine pe o varietate de suporturi (materiale didactice) în funcție de obiectiv;
- ❖ să fie *adaptată*, adică să folosească sistemele de informare specifice fiecărui sector de activitate și să concorde cu curriculum;
- ❖ să fie *flexibilă*, pentru a integra comunicarea informală și pentru a crea structurile care o favorizează, adică cadrul didactic se „mulează” după personalitatea fiecărui copil.

Drept urmare, comunicarea organizațională trebuie proiectată în așa fel încât să permită:

- ❖ *coordonarea*: proces ce are în vedere atingerea unui obiectiv prestabilit, necesar pentru realizarea scopului final;
- ❖ *armonizarea* : activitate ce are drept scop definirea unui obiectiv comun.

Totul este comunicare. Comunicarea este noul și în același timp vechiul termen care exprimă relația omului cu lumea, ea furnizează regulile de înțelegere pentru toate lucrurile din lume și astfel se reflectă în întregul sistem „grădiniță-școală-familie-societate”, fără ea nu se poate realiza nimic.

BIBLIOGRAFIE

1. Neculau, A. (1996) *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Editura Polirom, Iași;
2. Neculau, A. (2007) *Dinamica grupului și a echipei*, Editura Polirom, Iași;
3. Hurduzeu, N. et.al. (2005) *Tradițional și modern în învățământul românesc - volumul simpozionului internațional*, Editura Eurostampa, Timișoara;
4. Rogers, C. (1970) *Les groupes de rencontre*, (traducere din engleză), Paris, Dunod, 1973;